

181

ΣΥΛΛΟΓΗ ΟΝΟΜΑΤΟΘΕΣΙΩΝ

ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ

ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ, ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ
ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ

ΗΛΙΑ Α. ΤΣΙΤΣΕΛΗ

(Ἐξεδόθη τὸ πρῶτον ἐν τῷ περιοδικῷ «Παρνασσῷ»)

7

80

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ «ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ» ΑΛΕΞΟΥΡΙΟΥ

Διευθυνόμενος ὑπὸ Σ. Π. Οίχονόμου

1877

- 855 -

ΣΥΛΛΟΓΗ ΟΝΟΜΑΤΟΘΕΣΙΩΝ

186808
(813082)

ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ

ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ

ΜΕΤΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ, ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ
ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ

ΥΠΟ

ΗΛΙΑ Α. ΤΣΙΤΣΕΛΗ

Κεφαλληνός

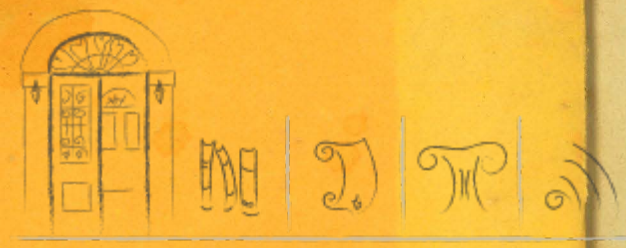
(Εξεδόθη τὸ πρῶτον ἐν τῷ περιοδικῷ «Παρνασσῷ»)

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΡΕΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ « ΠΑΡΝΑΣΟΥ »
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ὑπὸ Σ. Π. Οἰκονόμου
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

1877

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἐκ τῶν σπουδαιοτάτων ἀληθῶς στοιχείων τῶν ἀπαρτιζόντων τὸν χαρακτήρα τῶν ἐθνῶν ἐστὶν ἀναντιρρήτως καὶ ἡ γλῶσσα, ἥτις οὐσα τὸ ἐξωτερικὸν τῶν διανοημάτων καὶ αἰσθημάτων περίβλημα ἀκολουθεῖ κατὰ πόδα σχεδὸν τὴν ἐκάστοτε ἐκείνου κατὰστασιν καὶ ἐκπροσωπεῖ ἐν τῷ ἐθνικῷ βίῳ τὴν πιστὴν τοῦ ἔθνους εἰκόνα, ἀκμάζουσα μὲν ἐν κάλλει καὶ πλούτῳ ἀκμάζοντας, καταπίπτουσα δὲ εἰς πενίαν καὶ ἀχρειότητα, παρακμάζοντας. Τοιαύτης οὕσης τῆς γλώσσης, ἐν βεβαίως τῶν σπουδαίων μελημάτων τῶν ἀναδιφόντων τὰς δέλτους τῶν ἀνθρωπίνων γεγονότων, ἐστὶν ὄντως ἡ τῆς γλώσσης μελέτη καὶ ἡ ἔρευνα τῶν ἐν αὐτῇ τηρουμένων στοιχείων τῶν ἐκάστοτε ἐθνικῶν περιπετειῶν. Ἐκ τῆς ἐρέυνης ταύτης πολλὰ μέχρι τοῦδε ὠρίσθησαν καὶ ἡ ἱστορία καὶ ἡ ἀρχαιολογία ἐπλουτίσθησαν καὶ προήχθησαν.

Τὴν ἐθνικὴν ταύτην ἀνάγκην, ἥτις μάλιστα παρ' ἡμῖν εἶνε λίαν ἐπαισθητὴ, ὥς ἐκ τῶν ἀπείρων ἐθνικῶν συμφορῶν αἵτινες τὰ πάντα σχεδὸν κατέστρεψαν ἢ μετέβαλον, ὀφείλομεν μετὰ θερμῆς νὰ πληρώμεν, διότι καίτοι πολλὰ ὑπὸ τὴν ἀχλὺν τῶν αἰώνων καὶ τὴν σποδὸν τῶν καταστροφῶν εὗρέθησαν λείψανα τῶν ἐθνικῶν περιπετειῶν, ἡ σύντονος οὐχ ἥττον καὶ ἐνδελεχὴς περὶ τὰ τοιαῦτα διατριβή, πολλὰ δύνανται ἔτι νὰ ἀνασκάψωσι ἐκ τῶν ὑπολειπομένων θησαυρῶν ἀπὸ τοῦ ἀπεράντου τῆς ἐλληνικῆς ἀρχαιότητος πεδίου, πρὸς μείζονα διαλεύκανσιν τῶν στοιχείων καὶ τῶν συνδέσμων τῶν ἱστορικῶν ἀληθειῶν.

Δικαίως ἔθεν ἐπελάβοντο καὶ τελεσφόρως μάλιστα τελοῦσι τὸ ἔργον πολλὰ τῶν ἐθνικῶν σωματείων, ἐν οἷς καταλέγεται καὶ ὁ ἡμέτερος πολῦτιμος σύλλογος «Παρνατὸς», διὰ τῆς ἐκδόσεως τῶν Νεοελληνικῶν ἀναλέκτων πολλὰ ἐνεγκῶν εἰς φῶς σπουδαῖα ἐκ τοῦ καθημερινοῦ βίου τῶν Ἑλλήνων, τὴν πορείαν τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων καὶ τὴν ἐθνικὴν ἱστορίαν καὶ ἀρχαιολογίαν διαφωτίζοντα, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὴν γενεάν ἐλληνικὴν καταγωγὴν καὶ χαρακτήρα ἡμῶν διατρανοῦντα.

Ἐν τῶν πρὸς τοῦτο συνεφελόντων, ὡς νομίζω, ἐστὶ καὶ ἡ συλλογὴ τῶν κατὰ τὸν ἐθνικὸν νόμομαθοεσιῶν. Καὶ ὄντως, ἀναγόμεναι αὗται εἰς τὸν κύκλον τῆς γεωγραφίας καὶ τοπογνωσίας, χειραγωγοῦσι ἐξακριβούμε-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΠΕΡΤΡΙΟΥ

ναι καὶ περιγραφόμεναι εὐχερέστερον εἰς τὴν τελειοτέραν γνῶσιν τῶν ἱστορικῶν συμβαμάτων καὶ διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῶν καθ' ἕκαστα αὐτῶν, συνδέουσι τὰ δεόμενα ἰσχυροτέρου δεσμοῦ μέρη τῆς ἱστορίας καὶ ἀρχαιολογίας· παρ' ἡμῶν δὲ σήμερον καὶ ἔτι μᾶλλον ἄξιον λόγου σκοπὸν δύναται νὰ ἐξυπηρετήσῃ ἡ τοιαύτη συλλογὴ, σκοπὸν καθαρῶς φιλολογικὸν καὶ μάλιστα γλωσσικόν· δυνάμεθα μάλιστα νὰ εἰπώμεν ὅτι οὗτός ἐστι τὸ κυριωδέστερον τέλος ἐν τόποις ὅπου σπουδαῖα πολεμικὰ ἢ κοινωνικὰ γεγονότα οὐχὶ πολλὰ ἐν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις ἐγένοντο, ὡς ἐν Κεφαλληνίᾳ, καὶ ὅπου εἶνε ἄρα ἄσκοπος ἢ πρὸς τοιούτων συμβάντων διευκρίνησιν γιγνομένη τοπογραφικὴ περιγραφή. Εἰς πολλὰς τῶν θέσεων τούτων διετήρησεν ὁ λαὸς λέξεις λίαν δηλωτικὰς τῶν ἐννοιῶν καὶ χαρακτηριστικωτάτας τῶν θέσεων, λέξεις ἐνίοτε σπανίας, σπουδαῖον καθιστάμενας εὐρημα τοῖς ἀγωνιῶδως ἀροτριῶσι τῆς γλωσσικῆς ἐπιστήμης τὴν ἀρουραν· τοιαύτας λέξεις ἀναφέρω λχ. τὰς, Φηράμενα, Ἀβυθον, Λέπεδα κλ. Εἰς ἄλλας δὲ ἐξοχικὰς τὸ πλεῖστον, ὁ λαὸς ἐτήρησεν οἰονεὶ ἐν παρακαταθήκῃ ἀπροσπελάστῳ, λέξεις καθ' αὐτὸ ἀρχαιοτάτας, συνενώσας ἐν ἄλλαις σὺν τῷ σπανίῳ τῆς λέξεως, καὶ τὸ ποιητικὸν τῆς συνθέσεως ἀναλόγως τῷ τῶν ἀρχαίων χαρακτηρισμῷ τῶν τοιούτων τοποθεσιῶν, ὡς γίνεται δῆλον ἐκ τῶν ὠραίων λέξεων Ὑλῃ, Ὑθρον, Λάσῃ, Ἀετόστασι, Κορακόλιθος, Βουκεντριᾶς κλ. ἐν γένει δὲ ἐὰν ἐξετάσωμεν, ὀλιγίστας θὰ εὕρωμεν λέξεις μὴ ἐλληνοφανεῖς τοῦλάχιστον, ἢ μὴ τηρούσας, εἰ καὶ παρεφθαρμένως τὸ πλεῖστον, ἀρχαῖον θέμα, ἀρχαίαν κατάληξιν καὶ σχηματισμὸν, ἢ ἐν μικρᾷ παραλλαγῇ τὸν ἀρχαῖον τύπον, ὡς ἐπὶ τῶν λέξεων φ. ε. Βόβικες, Λειβαθῶ, Φεροῦσα. Ἀντιλαλοῦσα, Ταφίδος, Ἀράκλι, Δεματορά, Δίας κλ.

Καὶ περὶ γλώσσης ἐν τῇ νήτῳ ταῦτά δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν διὰ τὸ σύντομον ὅμως, ἀφιέμεθα τὴν ἱστορίαν καὶ ἐξέτασιν τῶν κατ' αὐτὴν ἐν χρόνῳ εὐθετωτέρῳ. Δὲν σφαλόμεθα νομίζοντες ὅτι ἐκ καλλιπρόου πηγῆς ἀντλοῦμεν ἢ Κεφαλληνία παρέχει πολλὰ τὰ διαφέροντα ἐν τῇ περὶ τῶν τοιούτων μελέτῃ. Ἀπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων μετ' ὧν συνηγωνίσθη καὶ κατέπεσε, μεταβάσα ἀλληλοδιαδόχως ἀπὸ τῶν Μακεδόνων καὶ Ῥωμαίων εἰς τοὺς Βυζαντινοὺς καὶ ἀπὸ τούτων εἰς τῶν Ταραντίνων καὶ Τοχίων (Tochi) καὶ τῶν ἄλλων Φράγκων καὶ ἀνατολιτῶν κατακτητῶν τὴν ἐξουσίαν περιελθοῦσα, μέχρι οὗ μετὰ μακράκινα πολυκύμαντον βίον τῆς ποθητῆς ἔτυχεν ἐλευθερίας, ἐτήρησεν οὐχ ἥττον ἀντηρόν τὸν ἐθνικὸν χαρακτῆρα καὶ παρὰ τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ ἔθιμα καὶ ἥθη,

διετήρησε τὰς ὠραίας ὀνοματοθεσίας αὐτῆς, ὧν ἀτελῇ [συλλογὴν] ἐκδιδόμεν σήμερον, κυρίως τὰς ἐν Πάλῃ θέσεις περιλαβόντες, ἀναβάλλοντες δὲ τὴν συμπλήρωσιν, κατὰ τὴν ἐκδοσιν τῶν Κεφαλλήνων καὶ ν μετὰ τὸ πέρας τῶν νομικῶν ἡμῶν σπουδῶν ἐκδοθησομένων, ὅπου ἐν εὐρυτέρῳ κύκλῳ θὰ ἐπιληφθῶμεν καὶ τὰ περὶ αὐτῶν. Βεβαίως, ὡς καὶ ἐν τῇ ὁμιλουμένῃ γλώσσῃ, δὲν δύναται τις ν' ἀρνηθῇ ὅτι καὶ ἐν ταύταις δὲν ὑπελείφθησαν ξενικαὶ τινες λέξεις, ὡς, Μιροβίγγλι, Ἀρίγγος, Βιλλὰ-τόρρια, Σίσια, Πισκάρδο, Βαρδιᾶνοι, Γερογόμπος, ἢ βυζαντιακαὶ καταλήξεις ἐκ τῶν ἀπὸ τῆς Λατινικῆς εἰς τὴν Βυζαντίδα φωνὴν μετενεχθεισῶν, ὡς ἡ κατάληξις ἄτα τῶν πλείστων τῆς Κεφαλληνίας χωρίων ἢ ἡ κατάληξις ἄτο, ἄδα, ἄλλ' ἢ ξενικὴ ἐπιρροὴ οὕσα ἄλλως τε φυσικὸν ἀποτέλεσμα τῆς πολυχρονίου ἐπιμιξίας καὶ τῆς ἀναγκαστικῆς τῆς ξένης φωνῆς χρήσεως, εἶνε ἐλαχίστη, ἀποσθέννυται δὲ σχεδὸν καὶ καταρρέει ἐν ταῖς μεμακρυσμέναις κώμαις, ἐνθα ἀμιγέστερον βιώσαντες οἱ κωμῖται τὴν τοιαύτην ἐπίδρασιν φυσικῶς ἀπέκρουν. Ἐκεῖ μετὰ τὴν τῶν ποιμένων καὶ τῶν βουνῶν σώζονται θέσεων ὀνομασῖαι, τιμαλφῇ τῆς γλώσσης λείψανα, ἰδιωτισμοὶ ἀξιοσημείωτοι καὶ διαλεκτικοὶ τῷ τῷ τῷ πλεῖστον αἰολοδωρικοὶ μεγίστης σπουδαιότητος (α). Τίς δὲν θὰ θαυμάσῃ διὰ τὴν λέξιν Παγά ἢ διὰ τὴν λέξιν Βᾶτσα κλ., τίς δὲν τέρπεται διὰ τὰς λέξεις Ὑλῃ, Ὑθρον, Ἀμμοῦσα, Ἀξυλο, Ἡμερο; Κρήνη;

Ἐξ ὧν τούτων ἐνόμισα οὐ μόνον οὐκ ἄτοπον, ἀλλὰ καὶ ἐπιβαλλόμενον ὑπὸ τῆς τοπικῆς φιλοτιμίας καὶ τοῦ ἐθνικοῦ συμφέροντος νὰ συλλέξω τὰς ὠραίας τῶν τῶν ταύτας ὀνοματοθεσίας, πεποιθὼς ὅτι παρέχω καὶ τῇ γενετείρᾳ Κεφαλληνίᾳ κλέος καὶ τῇ ἱστορίᾳ τῆς γλώσσης κειμήλιον (6).

Ἡ ξηρὰ ὅμως κατάταξις τῶν λέξεων θὰ εἴχῃ τι τὸ μονότονον καὶ ἀτερπές καὶ ὀλίγον, ὡς εἰκός, κινεῖν τὸ διάφορον, ὥστε δὲν ἐνόμισα ἄσκοπον καὶ ἄσχετον πρὸς τὸ ζήτημα ν' ἀναφέρω ἐκάστοτε ἀρχαιολογικά τινα καὶ ἱστορικά τῆς νήσου, προσέτι δὲ νὰ παρενείρω ἐνίοτε πα-

(α) Οἱ Κεφαλλῆνες ἦσαν Αἰολεῖς, ἐκτὸς τῶν Παλίων, οἵτινες ἦσαν Δωριεῖς Ἰδε Atlas Antiquus ὑπὸ Alb. Forbiger.

(6) Ὀνοματοθεσίαι ἀρχαῖαι τῆς νήσου ὀλίγαι ἀπαντῶσι παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις γεωγράφοις καὶ ποιηταῖς, Στράβωνι, Σκύλακι, Ἀρτεμιδώρῳ, Στεφάνῳ τῷ Βυζαντίῳ, Παυσανίᾳ καὶ ἄλλοις. ὁ ὅμως νεωτέρων θέσεων ἔγραψάν τινα ὁ Goodisson, ὁ Mansueti, ὁ Leake, ὁ Zerbos, ὁ Bory de S. Vincent καὶ ὁ I. Παγκαδῆς ὅστις ἔγραψε πολλὰ ἀλλὰ οὐχὶ τόσον ἀκριβῆ ἐν τῷ ἀξιολόγῳ ἄλλως τε τριτόμῳ αὐτοῦ συγγράμματι «Ἑλληνικά». Καὶ ἐν τῇ Ἰονίᾳ Ἀνθολογίᾳ εὕρηται τινα.

ραδότητες τινας καὶ ἄλλα ποικίλα σχέσιν ἔχοντα πρὸς τὰς περιγραφομένας θέσεις ἰδίᾳ, ἢ καθ' ὅλου ἐξεταζόμενας. Οὕτω τὸ ὅλον κτᾶται ποιὰν τινα ἐνότητά, καὶ ἐν μικρᾷ εἰκόνι δύναται νὰ ὑποδείξῃ πῶς τὸν χαρακτήρα τῶν διαφόρων ὑπὸ μελέτην τῆς νήσου στοιχείων.

Αἱ ὀνοματοθεσίαι αὗται, ὡς σύνηθες σχεδόν, ὀρίζονται περίπου ἐκ τῶν ἑξῆς:

α'. ἐκ τῆς ποιότητος τοῦ ἐδάφους· ὡς Ἀμμοῦσα, Δύσκολο, Λιθερῆ, Χαλέπαις κλ.

β'. ἐκ τοῦ χρώματος· ὡς Κόκκινος βράχος, Ἀσπρὰς πέτραις Μαύρη κλ.

γ'. ἐξ ἐκκλησιῶν σωζομένων ἢ μὴ, ὡς Ἅγιοι Γιώργης, Ἅγιοι Κοῦλος (Ἅγιος Βουκόλος), Ἀγία Ἀννα, Ἀγία Ἐλεοῦσα (ἡ ἑλεοῦσα).

δ'. ἐκ τοῦ σχήματος· ὡς Ἐὺ (ὁξὺ) Δράπανος, Ὀρτολίθια, Διχαλαίς κλ.

ε'. ἐξ ἀρχαίας ὀνομασίας παρεφθαρμένης τὸ πλεῖστον· ὡς Ταφιδος, Σάμο, Κρανιά, Ἀράκλι, Κορωνοί. κλ.

ς'. ἐκ τοῦ ὀμαλοῦ ἢ μὴ· ὡς Μαλὰ (ὀμαλὰ) Κορακόλιθος, Ἀετόστασι, Ἑρμῆς, Ἑρυσο, Ἀπαλοχέρα, Χυμωνικό. κλ.

η' οἰκογενειῶν· ὡς Κλαδάτο, Τυπαλδάτα, Μεταξάτα κλ.

θ'. ἐκ δένδρων ἢ ἄλλων φυτῶν· ὡς Ἐληός, Μονοληά, Σπάθη, Σπάθη, Κληματσία κλ.

ι'. ἐξ ἰδιοκτητῶν· ὡς Στράτης, Μαροῦλι, Κόκκολου κλ.

ια'. ἐξ ἱστορικῶν λόγων· ὡς Πισκάρο, Σίσια κλ.

ιβ'. ἐκ τοῦ ἡχητικοῦ τῆς θέσεως· ὡς Φώνισσα, Ἀντιλαλοῦσα.

ιγ'. ἐκ βρύσεων καὶ κήπων· ὡς Παγά, Πηγῆ, Κρήνη, Βροντηνὸ, Κηπάρια, Κηπούρια κλ.

ιδ'. ἐκ τῆς ιδιότητος ἢ τῶν ἀποτελεσμάτων· ὡς Τρέμουλλα, Καραβοκλάσι, Κουνόπετρα.

ιε'. ἐκ τοῦ προορισμοῦ· ὡς Ἀλώνια, Λινοβροχειό.

ισ'. ἐκ τοῦ κυνηγίου· ὡς Φηράμενα, Τρυγωνᾶς.

ις'. ἐκ φόνων συμβάντων ἐκεῖ ὡς Σ' τοῦ Σανιτᾶ (ἐπὶ τῆς εἰς Χανριάτα τῆς Κατωγῆς ἀγούσης). Σ' τοῦ Γουρὲ κλ.

ιη'. ἐκ τοῦ κλήματος· ὡς Βαρεῖα, Γεοῖα.

ιθ'. ἐκ τοῦ στενοῦ ἢ μὴ τῆς θέσεως· ὡς Κλεισοῦρα, Πλατυπόρος.

κ'. ἐκ μύλων, ποταμῶν, μανδρῶν, καλυψῶν κλ.

ΟΝΟΜΑΤΑ ΘΕΣΕΩΝ ΕΝ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑ

Μετὰ τοπογραφικῶν, ἱστορικῶν καὶ ἀρχαιολογικῶν σημειώσεων

Α

Ἀβγασταριά· Μικρὸς ὄρμος ὑπὸ τὴν μονὴν τῶν Κηπουρίων νοτιοδυτικῶς τῆς νήσου, ὅπου γίνεται ἡ ἐπιβίβασις καὶ ἐκφόρτωσις τῶν τῆς μονῆς πραγμάτων. Ἐκ τοῦ ἐκβαλῶ ἐξ οὗ τὸ κοινὸν ἄβγα=ἑξοδος.

Ἀβυθος· Πολλαχοῦ ὑπάρχουσι τοιαῦται ὀνομασίαι ἐν τῇ νήσῳ, χαρακτηριστικώταται δὲ τῆς ἐννοίας εἶνε, ἡ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Πάλης βαθεῖα σπηλιάς καὶ ἡ βαθυτάτη ἐν Σάμῃ λίμνη, ἥτις καὶ Ἀκωλὴ λέγεται. Ἀβυθος, ἀστερητ. καὶ βυθός.

Ἀγγασιᾶρος· θέσις βραχύδης παρὰ τῇ κώμῃ Καμιναρῆτα.

Ἅγις Γεώργης· Ἀκρωτήριον πρὸς τὰ νοτιοανατολικά τῆς Κράνης, ὅπου ἐρείπια ἀρχαίου ναοῦ τοῦ Διὸς κατὰ τὰ Goodisson (142).

Ἀγία Δυρατή· Τὸ πρὸς βορρᾶν τοῦ Αἴνου ὄρος. Παρ' ἀρχαίοις ἐλέγετο Βαλα ὁ δὲ κάτοικος Βαϊάτης, ἀπὸ Βαίου τοῦ κυβερνήτου τοῦ Ὀδυσσεῶς ὡς ἀναφέρουσιν ὁ Στράβων, ὁ Στέφανος Βυζάντιος καὶ ὁ Μελέτιος ἐν τοῖς Γεωγραφικοῖς των. Ἐπὶ τοῦ ὄρους τούτου, καθ' ἃ λέγει ὁ Αἰλιανός, αἱ αἶγες ἐπὶ ἑξ μῆνας νερὸν δὲν πίνουσιν, ἀλλὰ μόνον διὰ τῆς αὔρας δροσίζονται, προσδὲ ὅτι ἐπ' αὐτοῦ τὰ θρέμματα ὡς ἐκ τινος χόρτου ὅπερ τρώγουσι ἐπιχρυσοῦνται τοὺς ὀδόντας, τοιοῦτους δὲ καὶ μόνους καὶ εἰς πρόβατα καὶ ἐν σιαγόνι πολλοὺς καγῶ εἶδον. Περίεργος ἡ πρόταξις τοῦ Ἀγιά, ὡς καὶ εἰς ἄλλας λέξεις καίτοι μὴ ὀνόματα ἁγίων, ὡς Ἅγις Μηλιάρδς, Ἀγία Μελοσάρη, κλ.

Ἀγία Θυμιά· Λιμὴν τῆς Πυλάρου καὶ μικρὰ κωμόπολις, ὅπου πρό τινων ἐτῶν ἔκτισε μονὴν ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἀγίης Εὐφημίας, ὁ ἀείμνηστος ἀρχιμανδρίτης Σωφρόνιος ὁ Μακρῆς, καταλιπὼν δὲ μετὰ θάνατον σπουδαίαν περιουσίαν πρὸς συντήρησιν πτωχοκομείου ἐν τῇ μονῇ. Ἀγία Εὐφημία ἐκαλεῖτο καὶ τὸν 17ον αἰῶνα ἡ θέσις, καθ' ἃ φαίνεται ἐν τῷ χάρτῃ τοῦ πατρὸς Coronelli γράψαντος τὸ νηολόγιόν του τῷ 1696.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΝ

ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΜΟΥΣΕΙΟΝ

Ἀγία Πελαγία· ὄρος πρὸς τὰ δυτικά τῆς ἐπαρχίας Κράνης, πιθανῶς ὀνομασθεῖσα οὕτως ἐκ τινος ἐκκλησιαστικῆς καταστραφείσης. Ἀγία Φωάννη· μονὴ τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων (ἐκ τοῦ τροπαρίου τῶν

Ἀποστόλων εἰς δὲ λέγονται ἀπόστολοι *γαρέντες* κλ.) ἐν Σάμῃ, νοτίως τῆς πόλεως, ἐπὶ λόφου ὅπου τὸ πάλαι ἡ ἀκρόπολις *Κύατις* ¹.

Ἀγίους γλῶσσα γῆς εἰς τὰς νοτίας παραλίας τῆς Πάλης ἀκανθώδης καὶ προεξέχουσα. Δὲν σώζεται παράδοσις περὶ τινος ἐκκλησίας ἐκεῖ, ὥστε ἡ καθ' ἃ εἴπομεν, ἐν λέξει Ἀγιά *Δυνατή*, κατατακτέα καὶ ἡ λέξις αὕτη εἰς τὰς ἐπὶ τὸ χριστιανικώτερον κληθείσας, ἢ ἄλλως δὲν εἶνε ἀπίθανον, ὡς ἐκ τοῦ θυελλώδους τῆς ἐκεῖ θαλάσσης καὶ τῶν συμβαινόντων ναυαγίων νὰ παρήχθῃ ἐκ τῆς ῥίξης τοῦ ἄγνυμι.

Ἀγιά *Ρουσαλή* Ἀκρωτήριον παρὰ τὸ Γουισκάρδον (ἴσως Ἀγία Ἱερουσαλήμ).

Ἀγκῶνας καὶ ὁ κάτοικος Ἀγκωνιάτης· Χωρίον τοῦ δήμου Θηναίας. Ἐλληνική ἡ λέξις ἐκ τοῦ ἀγκῶν ὅπερ ἐσήμαινε καὶ τὸ κυρτὸν τῶν αἰγιαλῶν, ἀκρωτηρίων κλ. Περιέργος καὶ ἡ ὁμωνυμία πρὸς τὴν Ἰταλικὴν πόλιν.

Ἀγρή· πλησίον τῆς κώμης Αἰθέρος ἐν Πάλῃ.

Ἀγραδί· θέσις ἱκανῶς κεκαλλιστημένη ἐν Χαυδάτοις τῆς Πάλης. Ἐκ τοῦ ἀγρός.

Ἀγριλος· εἰς Χαυριᾶτα τῆς Πάλης ὡς ἐκ τῆς ἐκεῖ ἀγριελιάς. Ἡ κυρὰ ἀφ' τὸν Ἀγριλο λέγεται παρὰ τῶν χωρικῶν ἡ ἐκεῖ ἐκκλησία τῆς Θεοτόκου, ὡς καὶ ἄλλαι ἐκκλησίαι διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἐκλήθησαν, ὡς ὁ Αἴς Θανάσης στὰ κυπαρίσσια, ἡ ἀγία Παρασκευὴ στὸ ξερριζωμένο κλ. Ἀγριλος μεγεθ. τῆς λέξεως ἀγρίλι· εἶνε σύνηθες τῇ Κεφαλλ. διαλέκτῳ ἡ ἀπὸ θήλεως εἰς ἄρρεν μετατροπὴ ἐπὶ τὸ μεγεθυντικώτερον ὡς ἔλατος ἀντὶ ἐλάτη βρόντος ἀντὶ βροντὴ κλ.

Ἀετόστασι· θέσις ἀπόκρημνος καὶ πετρώδης προσιτὴ τὴν τρόπον τινὰ μόνον τοῖς αετοῖς (ἀετὸς—ἰσθημι) παρὰ τὴν ὄρεινὴν κώμην Καμιναρᾶτα.

Ἀζώγερας· ἄγονος λόφος παρὰ τῇ κώμῃ Βουνί ἐν Κατωγῇ τῆς Πάλης (ἄ—ζωήρος).

Ἀθέρας (δ)· χωρίον εἰς ἀνεμῶδες πεδῖον κατὰ τὰ ἀρκτικά τῆς νήσου. Ἐκ τοῦ αἰθέρ πηχινώτατα. Παρὰ τισι συγγραφεῦσιν ἐσφαλμένως ἀπαντᾷ τὰ Ἀθηνα, οὕτως ὅμως οὐδέποτε λέγεται, ὡς καὶ Ἀττέρα ².

Ἀλαφίτρα· θέσις ἐν Ἀνωγῇ.

Ἀλαφῶνα (ή)· θέσις ἐν Κραναίᾳ.

Ἀλατινὴ· θέσις παρὰ τινὰ αἰγιαλὸν τῆς Θηναίας (ἄλας).

Ἀλαφοκυσίτρα· μικρὸν δάσος ἐν Θηναίᾳ, καθ' ἃ δὲ μὲ ἐπληροφόρησαν χωρικοὶ τινες, ἐκλήθη οὕτω διότι οἱ Ἑνετοὶ ἔφεραν ἐκεῖ ἐλάφους πρὸς ἐγκλιμάτῃσιν, τάξαντες μάλιστα κατὰ τοῦ φονεύοντός τινος τούτων, ποινήν ὅπως δίδῃ τὴν τιμὴν δώδεκα τοιούτων!

¹ T. Livius B. 38. — Ζερβὸς Ἀρχ. λείψ. Κεφαλλ. σελ. 48.

² Παχαδης, Ἑλλ: Γ. 730. Bory de S. Vincent 362.

Ἀλεξάνδρεια· Λιμὴν τις ἐκ τῶν πρὸς τὴν Πελοπόννησον παρὰ τῇ Σάμῃ κειμένων. Κατὰ τὸν μεσαῖωνα ἐλέγετο Valle d' Alessandria, σήμερον ὁμοῦς σπκνίως λέγεται. Ἀγνοῶ τὴν ἱστορίαν τῆς θέσεως, ὡς καὶ τῶν λιμένων τῆς Ἰσπανίας, καὶ τοῦ ἀκρωτηρίου Δουκάτου (Capo Ducato).

Ἀλουπότρυπαις· παρὰ τὰ Χαυδάτα τῆς Πάλης, ὡς ἐκ τῶν ἐκεῖ τρωγλῶν (=τρυπῶν) ἀλωπέκων.

Ἀμμουδαράις· θέσις εὐφορὸς λίαν εἰς τὰ περίχωρα τῆς πόλεως Ληξουρίου, διὰ τὸ ἀμμῶδες τῆς γῆς ὀνομασθεῖσα οὕτω.

Ἀμμουσα· θέσις ἐν Πάλῃ ἀμμώδους ἐδάφους. Καὶ εἰς τὴν λέξιν ταύτην ὡς καὶ εἰς τὴν προηγουμένην ἡ σημασία εἶνε μεταφορική, οὐχὶ δηλ. διότι αἱ τοποθεσίαι εἶνε καθαυτὸ ἀμμῶδεις, ἀλλ' ὡς ἐκ τοῦ μὴ πετρώδους καὶ τοῦ εὐαρότου αὐτῶν διὰ τὸ μὴ συμπαγὲς τῆς γῆς.

Ἀναδεντράδες· δεινρώδης τοποθεσία παρὰ τὰ Σβορωνᾶτα τῆς Λειβαθοῦς. Ἡ λέξις ἐλληνικωτάτη, ἀλλ' ἀπαντᾷ κυρίως ἐπὶ ἀνερπουσῶν ἀνὰ τὰ δένδρα ἀμπέλων, ὅθεν συνεκδοχικῶς καὶ ἡ ἐπέκτασις τῆς σημασίας ¹.

Ἀντιλαλοῦσα· ἐν Ἀνωγῇ τῆς Πάλης, διὰ τὸ ἡχητικὸν τῆς θέσεως· ἡ λέξις ἐλληνικωτάτη.

Ἀντίσραμος· ὄρμος καὶ μικρὸν ἀκρωτήριον ἀντικρὺ τῆς πόλεως Σάμης. Ἐκ τῶν λιμένων τῆς νήσου, εἰς μόνος ἀπαντᾷ παρ' ἀρχαίοις ² ὁ Πάνορμος ἀπέχων τῆς Ἰθάκης σταδίου δύο καὶ δέκα· ἐκεῖ τῇ καὶ ἱερὸν Ἀπόλλωνος καθ' ἃ λέγει τὸ σωζόμενον δίστιχον ἐπίγραμμα Ἀντιπάρχου τοῦ Θεσσαλονικέως,

Φοῖβε Κεφαλλήνων λιμενόσκοπε θίνα Πανόρμου
Ναίων τρηχέης ἀντιπέραν Ἰθάκης.

ἀγνοοῦμεν ὅμως τίνα ἐκ τῶν πολλῶν πρὸς Ἰθάκην λιμένων ἐνδοὶ συγγραφεύς. Τὸ ὅτι δ' ἐλατρεύετο ἐν Σάμῃ ὁ Ἀπόλλων, τοῦτο εἶνε ἀναντίρρητον, δηλοῦται δὲ καὶ ἐκ πολλῶν ἀρχαίων νομισμάτων, ἐφ' ὧν ὑπάρχει διαφνηφόρος κεφαλὴ τοῦ Ἀπόλλωνος (Φοῖβου).

Ἀντρονᾶς· θέσις ἐν Ἀνωγῇ.

Ἀνωῇ (ἄνω-γῇ)· ἡ πρὸς τὰ βόρεια τῆς Πάλης ὠραία περιοχὴ ³.

Ἀξύλο· θέσις δεινρώδης εἰς τὸν Ἀθέρα (α ἐπιτ. ξύλον).

Ἀπαλοχέρα· πεδιάς ὁμαλὴ ἐν Ἐλειῳ.

Ἀπαρταῖς· θέσις ἐν Ἀνωγῇ.

Ἀπέλατη· θέσις ἔρημος καὶ κρημνώδης παρὰ τὸν Ταφιὸν (ἀπέλαστος).

¹ T. Livius B. 38. — Ζερβὸς Ἀρχ. λείψ. Κεφαλλ. σελ. 48.

² T. Livius B. 38. — Ζερβὸς Ἀρχ. λείψ. Κεφαλλ. σελ. 48.

³ Ἀνωγῇ λέγεται διὰ τὸ ὑψηλὸν καὶ ἀνωφερὲς τῆς θέσεως. Ἡ ἐκθλιψὶς τοῦ γ εἶνε συνήθης ὡς Κατωγῇ, Ἰδία (γῖδια), οὐροῦνι (γυροῦνι) κλ. ὡς συνήθης καὶ ἡ ἐπένθεσις καὶ πρόταξις αὐτοῦ ὡς γῖδιος (ἰδίου), προγεστώς (προεστώς), Μαρίγια (Μαρία) κλ.

Ἀπηγάρι· θέσις παρὰ τὰ Χαυδάτα τῆς Πάλης διὰ τὰ ἐκεῖ φυόμενα πήγανα ¹.

Ἀπήδημα· ἀπόκρημνος ἀκτὴ ἐν Πάλη.

Ἀράκλι· τὸ Ἡράκλειον ἐν Πρώνοις πρὸς ἀνατολὰς τῆς νήσου, ὅπου τὸ πάλαι ἐλατρεῖτο ὁ Ἡρακλῆς καθ' ὃ φαίνεται καὶ ἐξ ἀρχαίων νομισμάτων ². Ὁ κῆτοικος Ἀρακλισιᾶρος. Ἐσφαλμένη ἡ ἐκδοχὴ Ἀρακλι ἐν τῷ Ἱστορικῷ δοκιμῷ περὶ Κεφαλληνίας ³.

Ἀρβαρίταις· θέσις ὅπου πίπτει πολὺ κυνήγιον ἀγνώστου ἱστορίας.

Ἀρίγγος· θέσις βουνώδης παρὰ τὰ Χαυρίστα τῆς Πάλης.

Ἀρμάκι Σερδίη· λοφίσκος ἄγονος ἐν Κατωγῇ. Ἀρμάκια ὁ λαὸς λέγει τὰ διὰ πετρῶν ἢ ὑψωμένου χώματος μικρὰ χωρίσματα τῶν ἀγρῶν, ἡ δὲ λέξις ἴσως ἐκ τοῦ ἔρμαξ = ὕψος πέτρα.

Ἀρρικᾶτα· χλοερὰ τοποθεσία παρὰ τῇ κώμῃ Χαυδάτα.

Ἀσπαράγγος· βουνὸν πλησίον τῶν Ἰλλάκων διὰ τοὺς ἐκεῖ φυομένους ἀσπαράγους.

Ἀσπρογέρακας· χωρίον τοῦ δήμου Ἐλαιοῦ ἐν Κράνῃ.

Ἀσσο καὶ οὐχὶ Ἀσσον (τὸ) ⁴ καὶ Ἀξος ⁵ κωμόπολις καὶ μέγα φρούριον ἐπὶ χειρτονήσου πρὸς τὰ δυτικὰ τῆς νήτου. Τὸ φρούριον ἀνηγέρθη ἐπὶ Ἑνετῶν κατὰ τὸ 1595 πρὸς ἀσφάλειαν τῶν κατοίκων τῆς Θηναίας, Ἐρύσου καὶ Πυλάρου ἕνεκα τῶν ἐκεῖ συνεχῶν πειρατικῶν ἐπιδρομῶν, ἐσώζοντο τότε ἐκεῖ μάλιστα καὶ λείψανα παλαιοῦ ἐρείσματος ⁶. Ἐνίστε ἀπαντᾷ Νάσσος, ὅπερ ὅμως δὲν λέγεται ἐν τῇ νήσῳ· ὁ συγγραφεὺς δὲ διατριβῆς τινος περὶ Κεφαλληνίας ἐν τῇ Συμυρναίᾳ «Ἀποθήκη τῶν ὠφελίμων γνώσεων» ⁷· λέγει, ὅτι ἐκεῖ ἦν, ἡ ἀρχαία Νίσαιος, οὗτινος βεβαίως παρεφθαρμένον εἰκάζει τὸ σωζόμενον Νάσσος, ὡς ἐπίσης καὶ ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἱστορικοῦ δοκιμίου ὅστις λέγει ὅτι ὠνομάζετο παρ' ἀρχαίους Νάξος, δὲν ἀναφέρουσι ποῦ εὗρον τι τοιοῦτον, ἐγὼ τοὐλάχιστον καὶ εἰς τοὺς περὶ Κεφαλληνίας γράψαντας καὶ εἰς ἄλλους συγγραφεῖς οὐδέποτε τοιοῦτόν τι ἀπήντησα. Δὲν εἶνε ἀπίθανος ἡ ἑλληνικὴ καταγωγὴ τῆς θέσεως κληθείσης ποτε Ἀσσος ἢ Ἀσος ἀφοῦ πολλὰ πόλεις παρ' ἀρχαίους ἔφερον τὸ ὄνομα τοῦτο, ἴσως δὲ ἦν πολίχνη τις, ἀφοῦ μάλιστα καὶ παλαιοῦ ὀχυρώματος λείψανα εὗρέθησαν ἐκεῖ κτιζομένου τοῦ

¹ Κοινῶς τὸ χόρτον λέγεται Πήγανος ἢ καὶ ἀπήγανος κατὰ τὴν συνήθη πρόταξιν γοῦ α ὡς ἀθημωνία (θημωνία), ἀθανάσιμος (θανάσιμος), ἀμάχη (μάχη), κατ' ἀνάλογίαν τῶν ἀρχαίων στάχυς—ἄσταχυς, σταφύλη—ἀσταφίς.

² Ἰον. Ἀνθολογ. 5. 113.—Ζερβός Ἀρχ. λεξ. Κεφαλλ. σελ. 58.

³ Ἰον. Ἀνθολ. 5. 113.

⁴ Παγκαδ. Ἑλλ. Γ 730.

⁵ Lacroix. îles de la grèce. 614.

⁶ Coronelli p. 178.—Α. Χιώτης 3. 146.

⁷ Τόμ. Ε', σελ. 77.

ἐνετικοῦ φρουρίου. Ἡ Ἀσσος ἐπὶ Ἑνετῶν ἦν ὀχυρώτατον φρούριον, διάγραμμα δὲ αὐτοῦ εὐρηται ἀκριβὲς παρὰ Coronelli ¹ ὅστις μάλιστα λέγει ὅτι διωκεῖτο ὑπὸ προβλεπτοῦ (proveditore) ἀνανεουμένου ὑπὸ τοῦ μεγάλου συμβουλίου ἀνὰ τριάκοντα δύο μῆνας.

Ἀστεράτο· δύσβατον μέρος παρὰ τὰ Καμινάρητα.

Ἄτρο (ἡ)· φαρχηγώδης τοποθεσία εἰς τὰς ὑπαρείας τοῦ Αἴνου ὅπου καὶ μονὴ· πιθανῶς ἐκ τοῦ ἄτρον.

Αὐγὸ· ὠῶδες βουνὸν ἐν Θηναίᾳ.

Ἀφράτο· θέσις χλοερὰ καὶ πολύρρους ἐν τῷ δήμῳ Εἰκοσιμίας. Ἐκ τοῦ ἀφρός.

B

Βάλταις· θέσις παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Πρώνοις, κληθεῖσα οὕτως ὡς ἐκ τῶν ἐκεῖ ἐλωδῶν τόπων.

Βάλτος ὡς κύριον ὄνομα. Τὸ μεγάλῃς ἐκτάσεως ἔλος τὸ ἀρκτικῶς τῆς πόλεως Ληξουρίου πρὸς τὴν παραλίαν κείμενον ².

Βαρβάρω (ἡ)· θέσις τὸ πλεῖστον πετρώδης ἐν Κατωγῇ. Δὲν εἶνε ἐκεῖ ἐκκλησία τις ὅπως ὑποτεθεῖ ὅτι ἡ θέσις ἐκκληϊτό ποτε Ἀγία Βαρβάρα, ὥστε δὲν εἶνε ἀπίθανος ἡ μεταφορικὴ ἐκ τοῦ βάρβαρος σημασία, δηλ. γῆ μὴ ἡμερος, ἀκαλλιέργητος, κλ. Τοιαύτη θέσις, ἀπόκρημνος μάλιστα καὶ φρικώδης τὴν θέαν εἶνε εἰς Κραναίαν ἐπὶ τῆς εἰς Ὁμαλὰ ἀγούσης, Αἰς βάρβαρος ἐπὶ τὸ χριστιανικώτερον καλουμένη, ὅπου εἶνε μὲν μικρὰ τις ἐκκλησία λελαξευμένη εἰς τὰ βῆθη τοῦ κρημοῦ, ἀλλὰ δὲν τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἀγίας Βαρβάρας, σὺν τοῖς ἄλλοις δὲ καὶ Αἰς βάρβαρος δὲν εὐρηται ἐν τοῖς ἀγιολογίαις τῆς ἐκκλησίας, ὥστε καὶ ἐνταῦθα πιθανὴ ἡ ἐκ τοῦ βάρβαρος παραγωγή. (Ἰδ. Ἀγία Λυρατή.) ³

Βαρειά· πλησίον τῆς κώμης Σβορωνάτων τῆς Λειβαθοῦς, εἴτε διὰ τὸ βαρὺ (μὴ ὑγεινὸν τοῦ κλίματος) εἴτε διὰ τὸ βαρὺ τοῦ χώματος ἢτε ὑγροῦ.

Βαρδιᾶροι· ὁ εἰς νότον τῆς Πάλης σκόπελος ἐφ' οὗ καὶ πρώτης τάξεως φῆρος ἐπὶ ὑψηλοτάτης στήλης ἐγερεθείσης ἐπὶ Ἀγγλων, καὶ μονὴ τῆς Εὐαγγ-

¹ Isolario· ἐν λεξ. Κεφαλληνία.

² Ἡ λέξις βάλτος γίνεται ἐκ τοῦ ἄλσος δωρ ἄλτος μετὰ τὸ δίγαμμα Βάλτος (Βυζαντ. Λεξ. νεοελλ. γλώσσ.) Ἡ λέξις Βάλτη ἐπὶ τοιαύτης σημασίας εὐρηται καὶ παρὰ Δουκαγίφ (Α. 171.)

³ Τὰ ἐν τῷ κειμένῳ κατὰ τὴν πρώτην ἐκδοσιν γραφέντα δὲν ἔχουσιν ὁρθῶς. Ἐκ νεωτέρων ἐρευνῶν μόνον εὗρον ὅτι ὀφείλει ἄγιος Βάρβαρος ὁ πενταπολίτης, πιθανώτατα δὲ καὶ ἐκκλησιαστικὴ ἔτι δὲ ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Βαρβάρου ἦτο καὶ ἐν τῷ χωρίῳ Ποταμῷ τῆς Κεφαλίας. — Ἡ ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου ψάλλεται τῇ 15 Μαΐου (Πανθ. ἐν Βιβλιακοῖς (ἀγνώστον βιβλίον κατάλογος) ὑπὸ Π. Λάμπρου. τομ. θ. 271).

γελιστρίας. Παρ' ἀρχαίοις ἐλέγετο *Λιθία* καὶ *Λητοῖα*¹ (;) ἢ ὀνομασίαν ἡ-
κουσά ποτε παρεφθαρμένως *Λιτός*. Ἡ λέξις *Βαρδιᾶνοι* καθιερώθη ἐπὶ Φραγ-
κοκρατίας, οὕτω ἡ ἰταλ. λέξις *guardiano*, εἴτε διότι ἡ νησίς οὕτω κατὰ τὴν εἴ-
σοδον τοῦ μεγάλου λιμένος εἶνε τρόπον τινὰ φρουρός, εἴτε διότι πιθανῶς ἦν
φυλακεῖον ἐπ' αὐτῆς.

Βᾶτσα (τὰ) χλωδῆς καὶ εὐφορος πεδιάς εἰς τὰ νοτιοδυτικὰ τῆς Πάλης,
μία τῶν μειζόνων τῆς νήσου. Εἶνε ἡ ἀρχ. λέξις *Βῆσσα* ἢ *δωρ. Βᾶσσα* = σύ-
δενδρος τόπος.

Βιγγιλάρας· λοφώδης θέσις παρὰ τὸ Ληξούριον. Εἰς πολλὰς θέσεις ὑψηλὰς
ἀπαντᾷ προτομοία ὀνομασία ὡς *Βιγγιλι* παρὰ τὰ Σβορωνᾶτα τῆς Λειβαθοῦς
καὶ συνθέτως *Μιροβίγγιλι* ὅρος παρὰ τὸ Ληξούριον καὶ τοποθεσία τις παρὰ τὴν
κώμην *Καμιναρᾶτα*, ἐπίσης *Νεροβίγγιλι* ὑψηλὴ θέσις ὅθεν φαίνεται εὐρυτάτη
θάλασσα, *Παληόβιγγιλα* παρὰ τῇ κώμῃ *Χαυριᾶτα* κλ. Τοιαῦται ὀνομασίαι εἰς
πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος εἰσὶ, εἶνε δὲ ἡ λέξις λατινικὴ, ἐκ τοῦ *vigilo* ἀγρυ-
πνῶ, φροντίζω, φυλάττω, ὅπερ παρεφθαρμένον σώζεται *βιγγιλιζω* ἐν τινι μοι-
ρολογίῃ τῆς Κεφαλληνίας².

Βιλλατόρια· χωρίον τῆς Ἀνωγῆς· *villa-torre* (;)

Βληχᾶτα· κώμη ἐν Πάλῃ, (βλήχω ;)

Βόβυκες· μικρὰ κώμη ἐν Ἀνωγῇ. Ἑλληνοφανῆς ἡ λέξις.

Βορᾶτο· παρὰ τῇ κώμῃ *Βουνί* ἐν Κατωγῇ.

Βορβοκυλάτο· ἐν Κατωγῇ παρὰ τοῖς Ἰλάραις τῆς Πάλης.

Βοῦδόσταλα· ἐν Βληχάτοις, ὅπου ἤτό ποτε βοῶν μάνδρα, ἥτις *σταλὴ* παρ'
Ἦσυρίῳ εὐρεται.

Βουκεντριᾶς· ἐν Κατωγῇ παρὰ τῇ πεδιάδι *Βᾶτσα*. Λέξις ἀποπνεύουσα
ὄντως βουκολικὸν ἔρωμα.

Βουτσιρίχα· ἐν Μεσοχωρίοις τῆς Πάλης.

Βραχυράρι· ἐν Κατωγῇ τῆς Πάλης.

Βρετικά· παρὰ τῇ κώμῃ *Μιχαλιτσᾶτα*.

Βροντηνὸ· ἐν Καρανδηνάτοις τῆς Λειβαθοῦς, θέσις ὅπου εἰσι πολλοὶ κῆποι
καὶ βρύσσαι. Ἴσως ὀνομαστικοίᾳ ἐκ τοῦ θροῦ τῶν ὑδάτων ἐκλήθη οὕτως.

Βρουβαλιᾶς· θέσις ἐν Ἀνωγῇ.

Βώλυμος ἢ *βόλυμος*· θέσις πετρώδης καὶ μολιβδόχρους παρὰ τὸν Ταφιόν.
Ἴσως ἐκ τοῦ *βόλυμι* ὡς κοινῶς λέγεται ὁ μόλυβδος ἢ πιθανώτερον ἐκ τοῦ
βῶλος, = χῶμα, πέτρα.

¹ Ἴον. Ἀνθολ. τομ. Γ. καὶ Ῥήγα χάρτην τῆς Ἑλλάδος. Ὁ συγγραφεὺς τοῦ δοκιμίου
τῆς ἱστορ. τῆς Κεφαλληνίας λέγει ὅτι τοιαύτην ὀνομασίαν (Λιθίαν) εἶρε παρὰ Μαλατιῶ, τοῦτο
ὅμως δὲν εἶνε ἀληθές.

² Νεοελλ. Ἀνάλεκτα τομ. Β', φυλλ. Γ. Δ. Ε. Γλωσσάριον τῆς Κεφαλληνίας, ἐν λέξει
Βιγγιλιζω.

Γ

Γεννατᾶς· εὐφορος θέσις εἰς τὰ περίχωρα τοῦ Ληξουρίου. Ἡ δημώδης πα-
ραγωγὴ τοῦ εἶνε ἐκ τοῦ *γεννω*, διὰ τὸ παραγωγικὸν καὶ εὐφορον τοῦ ἐδάφους.

Γερασιά καὶ σπανιωτέρ. *Κερασιά*, περιοχὴ ἐν Ἀνωγῇ.

Γεριά (τὰ)· θέσις ἐν Ἀνωγῇ, ὅπου σώζονται ἐρείπια μεγάλης καὶ πλου-
σίας μονῆς ὅπου ἐκυριάρχουν ἐκπαλαι οἱ Λοβέρδοι ἱερεῖς καὶ ἥτις κατεστράφη
ἄρδην ὑπὸ τῶν καταστρεπτικῶν σεισμῶν τῆς 11 Ἰουλίου 1767.¹ Ὁ λαὸς
νομίζει ὅτι ἂν πρὸς τὰ ἐκεῖ ἀστράψῃ, ἡ βροχὴ ἔσται ἀφρευκτος, δι' ὃ καὶ τὸ
δημῶδες

Ἄν ἀστράψουν τὰ Γεριά

Δὲν εἶνε παρηγοριά 2

Γερακαριά· θέσις παρὰ τὴν ἀρχαίαν Ταφιοῦσαν ὅπου εὐρέθησαν καὶ τινα
λείψανα τῆς ἀρχαίας πόλεως καὶ ἀγγεῖά τινα.

Γεράνια· δύσβατος καὶ ὑψηλὴ θέσις παρὰ τὰ *Καμιναρᾶτα*, προσιτὴ τρὸς
ποιν τινὰ τοῖς ἱέρξει (πρβλ. *Κορακόλιθος*, Ἀετόστασι).

Γερο-γόμπος· Ἀκρωτήριον βραχῶδες πρὸς νότον τῆς Πάλης φοβερὸν τοῖς
ναυπόροις διὰ τὸ ἀείποτε σχεδὸν θυελλῶδες τῆς ἐκεῖ θαλάσσης, ἰταλ. λέ-
γεται *cavo Gobbo*, ὅθεν καὶ ἐλήφθη ἡ λέξις, διὰ τὸ *κυφόν*, οὕτως εἰπεῖν, τοῦ
σχήματος.

Γραδοῦ· θέσις ἐν Κατεληῷ τῆς Κράνης ὅπου εὐρέθησαν τὸ 1812 λείψανα
ἀρχαίου ναοῦ.

Γροῦσκα ἢ *Βροῦσπα* ἢ *Γροῦσπα*· θέσις παρὰ τὰ *Χαυριᾶτα* τῆς Πάλης.

Γιαλισκάρι· ὀνομασία ἀκτῆς τινος παρὰ τὰ *Κηπούρια*.

Γλυκοβέλονα· θέσις ἐν Ἀνωγῇ.

Γωνιά· παρὰ τὰ *Χαυδᾶτα* διὰ τὸ γωνιῶδες τῆς θέσεως.

Δ

Δαμοῦτσα (τὰ)· Παρὰ τὸν Ταφιὸν τῆς Πάλης.

Δασκαλειό· Νησίς, ἐξάρτημα τῆς Κεφαλληνίας, καλούμενον οὕτω τανῶν
ἐνεκα τοῦ ἐκεῖ παιδαγωγικοῦ διδασκαλείου ἐπὶ τῶν Ῥωμαίων αὐτοκρατόρων,

¹ Μαζαράκη. Βίον· Ἐνδοξ. Κεφαλλ. ἐν βίῳ Ἀγαπίου Λαβέρδου.

² Πολλὰς θέσεις εἰσὶ τοιαύται κατὰ τὴν ἐκ πείρας σχηματισθεῖσαν παρὰ τῷ λαῷ δοξασίαν.
ὁμοίως ἡ *Βροῦσπα* ἢ *Γροῦσπα* ἢ *Γροῦσκα*, ἢ *Βρούσε*, ἢ *Κουκούλα* τ' Ἀθῆ-
ναις, ἢ *Μαλατιῶ* τῆς Κεφαλλ. (= ἐδρόντισε) τὸ Κορώνι κλ. Τοιαύτη ὑπάρχει δοξασία καὶ ἐν
κατ' Ἀβγούστον αἱ ἀκρόσεις τοῦ Ἀγίου καλυφθῶσιν ὑπὸ νεφῶν κλ.

Ἀνωγῆν ἀγούσης ὁδοῦ παρὰ τῇ ἀρχαίᾳ Πάλῃ, ὅπου εἰσὶ λελαξυμένοι τρεῖς ἀρχαῖοι τάφοι, τοιοῦτοι μάλιστα σώζονται πολλοὶ καθ' ὅλην ἐκείνην τὴν τοποθεσίαν μέχρι τῆς ἀρχαίας πόλεως, δὲν εἶνε δὲ ἀπίθανον νὰ ᾔτο ἐκεῖ τὸ κοιμητήριον αὐτῆς.

Δραπανήτικα θέσις ἐντεῦθεν τοῦ ποταμίου τῶν *Βάτσων* (ιδ. ἐπομ. λέξ.) ἴσως ἐκ τοῦ σχήματός της κληθεῖσα οὕτως.

Δράπαρος, τοποθεσία ἀντικρὺ τῆς πόλεως τοῦ Ἀργοστολίου ὅπου ἡ μονὴ τῆς Θεοτόκου καὶ τὸ δημοτικὸν νεκροταφεῖον, κληθεῖσα καὶ αὕτη (ιδ. προηγ. λέξ.) ἐκ τοῦ σχήματος ¹.

Δρογγαράτη θέσις ἔχουσα πολλὰς πηγὰς ἐν Σάμῃ καὶ σπήλαια σταλακτιτῶν (ὕδρο-γγαράτη).

Δρυμοί δασώδης παραλία κάτω τοῦ Ἀθέρου, ὅπου ἡ μονὴ τοῦ Ἀγίου Ἀνδρέου. Ἑλληνικωτάτη ἡ λέξις.

Δύσκολο θέσις πετρώδης ἐν Θηναίᾳ, διὰ τὸ δύσκολον τῆς ἀρόσεως κληθεῖσα οὕτως ἴσως.

Δώδεκα νησιά σκόπελοι ἔρημοι παρὰ τὰ Ὀρτολίθια.

Ε

Εἰκοσιμία περιοχὴ ἐν Κράνῃ ἔχουσα 7 χωρία. Ὁ Ῥαγκαβῆς λέγει *Κοσιμία* ἐν τῶν δεκαοκτὼ θεμάτων τῆς Κεφαλληνίας.²

Ἐλάτου βουνό οὕτως ὀνομάζει ὁ λαὸς ἐνίοτε τὸν Αἶνον, συνηθέστερον δὲ *Μεγάλο βουνό* ἢ ἀπλῶς κατ' ἐξοχὴν *Βουνό*.³ Παρὰ τισιν εὑρηται *Ἐλατο*, *Μαῦρα βουνά* καὶ *Μαυροβούνι*,⁴ αἱ τελευταῖαι ὅμως ὀνομασίαι οὐδέποτε

πνεύματα κακὰ, ὄντα τερατώδη καὶ αἰμοχαρῆ. Ὁ λαὸς νομίζει αὐτοὺς ὑπεργήρους καὶ δυσθάνεις, διὸ καὶ τοὺς τοιοῦτους ἀνθρώπους ἀποκαλεῖ δράκοντας καὶ γεροδράκοντας. Συνήθως ἄρρενας δέχεται αὐτοὺς, ἐνίοτε ὅμως καὶ θήλειες, δρακόντισαις καλουμένας, σπανιώτατα δὲ καὶ παιδία δρακοντόπουλα. Νομίζουσιν ἔτι, ὅτι δικιτῶνται ὡς καὶ ἐν γένει τὰ κακὰ πνεύματα (βρυκόλακες, καλικάντζαροι, φαντάσματα, ἀνεράγδες, στρύγγες) εἰς δυσδάτους καὶ ἀπορρώγας θέσεις, τοιαῦται δὲ εἰσὶ κατὰ τὴν τοῦ λαοῦ δόξαν ὁ Χάρακας, ὁ Σκαυδολίτης, ἡ Σκίζα, τὰ Ὀρτολίθια, τὰ κακὰ λαγγάδια κλ. ὅλα φοδερὰ τὴν θέαν.

¹ Ἐκ τοῦ δρεπανοειδοῦς σχήματος ἐκλήθη ποτὲ καὶ ἡ Κέρκυρα Δρεπάνη, καὶ τὸ Σικελικὸν Δρέπανον (ιδ. Servius Sch. Aen. III c. 1 καὶ Κερκυραϊκῆς ἀρχαιότητος ἐν Μόσχᾳ 1804, 336.

² Ἑλληνικῶν Τομ. Γ. σελ. 127.

³ Οὕτω καὶ ἄλλαχού, ἐν Αἰθουρίῳ λ. χ. *Βουνό* κατ' ἐξοχὴν καλεῖται τὸ ὑπὲρ τὰ Δαμουλιαννὰ ὄρος, ὡς καὶ *Βράχος* κατ' ἐξοχὴν ὁ παρὰ τὰ Κουρουλλὰτα, ὅπου μονήριον τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος.

⁴ Mannert 6. 1 σελ. 90. ἴσως δὲ εἶνε καὶ ἄσχετον τὸ *Μαῦρα βουνά* κλ. πρὸς τὸ *Μέλαινα* τῶν ἀρχαίων, ὡς ἐκαλεῖτο κατὰ τινὰς ἡ νῆσος.

σχεδὸν λέγονται. Τὸ ὄρος τοῦτο ὅπερ ὁ Στράβων ἀποκαλεῖ *μέγιστον*,¹ ὑψοῦται ὑπὲρ τὴν θάλασσαν 1620 ὡς ἔγγιστα μέτρα, ἡ δὲ περίμετρος τῆς ἀκροτάτης αὐτοῦ κορυφῆς εἶνε ὥσει 60 ποδῶν. Ὁ ἄγγλος Goodisson λέγει ὅτι ὁ Ὀλυμπος μόνον εἶνε ὑψηλότερος αὐτοῦ.² *Ἐλάτου βουνό* λέγεται ὡς ἐκ τῶν ἐπ' αὐτοῦ ἐλατῶν,³ ὧν μέγα μέρος ἐκάη πρό τινων ἐτῶν, σώζονται δὲ ἔτι εἰς μεγάλην ἔκτασιν ἀπηνθρακωμένα τὰ γιγάντια στελέχη κινουντα τὸν οἶκτον. Ὁ κωνοειδὴς καρπὸς τῆς ἐλάτης ἐχράσσετό ποτε καὶ ἐπὶ νομισμάτων ὡς ἐμβλημα, οὕτως εἰπεῖν, τῆς νήσου, καθ' ἃ δηλοῦται ἐπὶ τινων νομισμάτων τῶν Πρώνων, ἐφ' ὧν ὁ ῥηθεὶς κῶνος.⁴ Παρ' ἀρχαίοις τὸ ὄρος ἐλέγετο *Αἶνος* ὅθεν καὶ Αἰνήσιος ὁ Ζεὺς, οὗ ἱερὸν ἦν ἐπὶ τῆς ἀκροτάτης κορυφῆς⁵ καὶ οὐτινος λείψανά εἰσι λίθοι τινὲς μεγάλοι καὶ πολλὰ ἐκεῖ ἡμίκαυστα ὅστω τῶν θυσιαζομένων ζώων. Ἡ ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους ἀποψις εἶνε μαγικώτατον θέαμα, τὸ Ἰόνιον πέλαγος καὶ ὁ Κορινθιακὸς κόλπος, αἱ νῆσοι ἀπὸ Ζακύνθου μέχρι Κερκύρας, πόλεις τινὲς τῆς Στερεᾶς καὶ τῆς Πελοποννήσου εἰσιν ὑπὸ τὰ ὄμματα τοῦ θεατοῦ, τινὲς μάλιστα διατείνονται ὅτι ἐν ἄκρᾳ εὐδίᾳ ἐπιφαίνεται καὶ ἡ Αἴτνα τῆς Σικελίας (ιδ. Ἑθνικὴν Ἐπεθεωρ. Παρισίων τόμ. Δ' τευχ. 48).

Ἐλρός ὠραιότατη περιοχὴ τῆς Κράνης πρὸς τὰ νοτιοδυτικὰ. ἴσως ἐκ τοῦ ἐλαία-ἐλρός διὰ τὸ πυκνὸν τῆς ἐλαιοφυτείας.⁶ Ὁ Ραγκαβῆς⁷ γράφει *Λέων*, οὐχὶ ὀρθῶς.

Ἑλληνικά ἐν Σάμῃ. Λατομεῖον ὠραίων λίθων ἐξ ἧς θέσεως ἐξήχθησαν καὶ οἱ λίθοι τῶν ἀρχαίων τῆς Σάμης τειχῶν⁸ ὧν ἐρείπια πλεῖστα ἐκεῖ σώζονται καὶ μάλιστα κυκλωπέων τειχῶν. — Καὶ ἐτέρα θέσις ἐν Ἀνωγῇ τῆς Πάλης καλεῖται οὕτω διὰ τὰ ἐκεῖ εὐρεθέντα μνήματα ἢ ἀγγεῖα πιθανῶς — Ἐπίσης ἐτέρα θέσις ἐν Κρανίᾳ ὅπου ἀρχαῖοι τάφοι (ιδε καὶ μνήματα).

Ἐρημιᾶς (ὁ) ἐν Κατωγῇ εὐφορος πεδιάς. ἴσως ἐκ τοῦ ὅτι ᾔτο ἔρημος χωρίων ἢ οἶκων.

¹ Στρ. 6. 10 σ. 356.

² Crusius Turcograecia τ. 3 κ. 12 σελ. 438.

³ Αἱ ἐπὶ τοῦ Αἶνου ἐλάται μέχρι τινος ἐπιστεύετο ὅτι ἀποτελοῦσιν ἐν τῇ βοτανικῇ ἴδιον εἶδος abies cephalonica καλούμενον. Ὁ καθηγητὴς Ὀρφανίδης ὅμως γράφας τινα περὶ τῶν ἐπὶ τῶν νομισμάτων τῶν Ἰονίων νήσων φυτῶν (ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ σπουδαίου νομισματογνώμονος κ. Ποστολάκα ἐκδοθέντι καταλόγῳ τῆς συλλογῆς τοῦ ἐγκρίτου νομισματολόγου κ. Π. Λάμπρου) ἀποκρούει τὴν γνώμην ταύτην ἐπόμενος τῷ ἰταλῷ καθηγ. Parlatore κατατάσσοντι τὰς ἐν Ἑλλάδι ἐλάτας εἰς ἐν εἶδος (ἐν σελ. 121).

⁴ Ποστολάκα ἐνθα ἀνωτέρω, 97.

⁵ Ἐν τῇ Αἰθουρίᾳ σελ. 297. Στραβ. 1 10 456. Ἡσιόδου Fragm. 24 κλ.

⁶ Πολλὰ πόλεις ἐκλήθησαν ἀπὸ τῶν ἐλαίων των, ὡς ἡ Αἰολικὴ πόλις Ἐλαία ἢ μεταξὺ Τύρου καὶ Σιδωνος ἐν Φοινικῇ, Ἐλαία δὲ καὶ τι πρῶτατον τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

⁷ Ἑλληνικῶν Γ' 727.

⁸ Ζερβός. ἐνθ' ἀνωτέρω. σελ. 50.

Ἐρμυρός· θέσις λοφώδης ἐν Κατωγῇ· ἡ ἀρχ. λέξις *ἐρμυρός* ἥτις σημαίνει στερεός, συμπαγής καὶ ἥτις ἀπαντᾷ καὶ ἐπὶ ὀρέων παρ' ἀρχαίους.¹

Ἐρυσος (ἡ) καὶ οὐχὶ *Ἐρυσός*,² καὶ ὁ κάτοικος *Ῥυσιᾶνος*, περιοχὴ πρὸς τὰ ἀρκτοανατολικά τῆς νήσου τὸ πλεῖστον πετρώδης καὶ ἄγονος. Ἐκ τοῦ *ἐρμυρός* (ἴδ. προηγ. λεξ.).

Ἐφταμυονδιά· ἐν Ἀνωγῇ.

Εὐγερως· ὄρος. Τοῦτο ἄγνωσθ, ἀναφέρει ὅμως ὁ κ. Σταματέλος ἐν τῷ Γλωσσάρῳ τῆς Λευκάδος.

Z

Ζωῖδια· χέρσος θέσις παρὰ τὸ Σαμόλιον ἐν Πάλῃ.

Ζῶλα· χωρίον ἐν δῆμῳ Θηναίας, ὁ κάτοικος *Ἀζωλιάτης*.

H

Ἡμερο· εἰς Ἀθέρος.

Θ

*Θαλαμιαίς*³ καὶ *Σταλαμιαίς*⁴. Οὕτω ἐκκληῖτο ἡ ἄνω Λειβαθὴ πιθανῶς. Τοιαύτην ὀνομασίαν σήμερον δὲν ἤκουσα.

Θάλασσα τοῦ Μούρτου· ἡ μεταξὺ Ἀθέρος καὶ Ἀσσοῦ θυελλώδης θάλασσα· ἄγνωσθ τὸν λόγον τῆς τοιαύτης ὀνομασίας.

Θέματα· ἐν Πυλάρῳ ὅπου καὶ μονή.

Θηρά· ἡ ἐν τῇ ἐπαρχ. Πάλῃς ἀρκτικοανατολικῶς τοῦ Ληξουρίου περιοχὴ ἣς ὁ κάτοικος *Θηριάτης* καὶ εὐτραπέλως *Ἀθηναῖος*. Ἡ ἐκ τοῦ *Ἀθηναία* (γῆ, ἀποικία κλ.) παραγωγὴ τῆς λέξεως, δὲν εἶνε ἀπίθανος. Γνωστὸν ἐν πρώτοις ὅτι ἐν Κεφαλληνίᾳ ὤκησαν *Ἀθηναῖοι*, τί δὲ παράδοξον ἂν ἐκεῖ τὸ πρῶτον ἀφίκοντο ἢ κατήκνησαν οἱ ἀποικοι; ἀλλ' ἐκτὸς τούτου ἴσως ἐπὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἐκεῖθεν ἐξεδραμον οἱ συμμαχήσαντες μετὰ τῶν Ἀθηναίων Παλαί, πρὸς τοῦτο *Ἀθηναῖοι* κληθέντες κατὰ τὸ καὶ σήμερον ἐθιζόμενον⁵. Ταῦτα κἄπως κυροῖ ἡ ἐπικρατήσασα παραφθορὰ καὶ γραφὴ τῆς λέ-

¹ Ἀπολλώνιος 2,514 — Ξενοφ. Ἀπομνημ. 3, 5, 25 κλ.

² Ῥαγκαθῆς Ἑλλην. Γ. 727.

³ Ῥαγκαθῆς. Ἑλλην. Γ. 727, παρ' ᾧ εἶνε ἐν τῶν θεμάτων τῆς νήσου — Κεφαλληνίας χάρτης ὑπὸ Goodisson.

⁴ Ἰων. Ἀνθολογ. Ε. 493,

⁵ Π. χ. σήμερον τοὺς εἰς τι μέρος ἀναχωροῦντας, καθ' ἣν ὥραν νομίζομεν ὅτι ἀφίκοντο ἐκεῖ καλοῦμεν μὲ τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου π. χ. εἶνε Ἀθηναῖοι τῶρα δηλ. ἐν Ἀθῆναις, εἶνε Κορφιάτες, δηλ. ἀφίκοντο εἰς Κέρκυραν οὕτω καὶ ἐπιστρέψαντας, ἤλθον οἱ Ἀθηναῖοι; δηλ. οἱ ἐξ Ἀθηνῶν ἀναχωρήσαντες κλ.

ξεως (*Θηναία*—*Θηρά*—*Θηριά*). Ἡ Ἰθηναία εἶνε ἐκ τῶν γνησιώτερον τηρησάντων τὸν Ἑλλ. χαρακτῆρα τήν τε γλῶσσαν τὰ τε ἥθη μερῶν τῆς νήσου, ἡ γλῶσσα μάλιστα διατηρεῖ λείψανα δωρισμῶν ἀξίων λόγου, ὡς ἄλλοτε ῥηθῆσεται. Παρὰ τισι συγγραφεῦσι ἐξ ἀγνοίας ἡ λέξις ἀπαντᾷ *Τιρέα*¹, *Tirea*² καὶ *Φιράλα*³.

I

Ἰσάρι· θέσις ὀμαλὴ ἐν Ἀνωγῇ.

K

Κάβα· λατομεῖον μαλακῶν μὲν ἀλλ' ὠραίων πετρῶν ἐν Ἀνωγῇ, ὅθεν ἐξήχθη τὸ ὑλικὸν ὅλων σχεδὸν τῶν δημοσίων καταστημάτων τῆς νήσου.

Καθαροβοῦνι· ἐν Πάλῃ.

Καθαρούλια· παρὰ τὰ Καμινάρια ὅπου καὶ πηγὴ.

Καίρια· παρὰ τὰ Καλᾶτα τῆς Ἀνωγῆς.

Κακὰ-λαγκάδια· ἀπότομοι φάραγγες εἰς τὰ πρὸς δυσμὰς τῆς Πάλῃς ὄρη (ἴδ. δραιοσπηλιὰ ἐν σημ.). Διὰ τοῦ κακὸς προτασσομένου ἐκφράζεται τὸ ἀπότομον καὶ πετρώδες, ὡς *Κακορράχη*, *Κακὴ σκάλα*, ἀτραπὸς κινδυνωδεστάτη εἰς βραχῶδη ἀκτὴν τῆς Πάλῃς, *Κακὸ βράνι*, θέσις ἀποτομωτάτη εἰς Πάλῃν, *Κακογγίλοι*, ὄρμος πρὸς Ἰθίαν πετρώδης τὰς ἀκτὰς κλ.

Κάκκαβα· ἀπέναντι τῆς Στερεᾶς ἀνατολικῶς τῆς νήσου, ὅπου κατὰ τινὰς⁴ εἶνε βεβυθισμένον τὸ Δουλίχιον, εὐφορος καὶ πλουσία νῆσος ἐκ τῶν Ἐχινάδων (ἴδ. *Δουλίχα*).

Κάκκαβος· εὐφορος τοποθεσία εἰς Χαυριᾶτα τῆς Πάλῃς ὑπερέχουσα καὶ ἐν εἵδει χύτρας ὑπερκειμένη οὕτως εἰπεῖν τῆς περίῃ γῆς. Ἡ λέξις *κακκάβη* (ἡ) = χύτρα, ὅπερ οὐδετέρως σώζεται ἐν τῇ νήσῳ, εἶνε ἀρχαία⁵.

Καμάρα· παρὰ τὸ Λειβάδιον.—Ἡ λέξις εἶνε ἀρχαία⁵.

Καμινάρια· χωρίον ὀρεινὸν πρὸς δυσμὰς τοῦ Ληξουρίου, ὅπου σώζονται πολλὰ ἀρχαῖα καὶ μάλιστα Ὀμηρικαὶ λέξεις. Πιθανῶς ὀνομάσθη οὕτως ἐκ καμίνων ἐκεῖ καιομένων. Ὁ κάτοικος *Καμινάρης* πλ. -άδες.

Καμινάρης· τὸ ὑπερθεῖν τῶν Καμινάρων ὄρος (ἴδε *Γερία* ἐν σημ.).

Καλόγηρος· ἐλώδης καὶ σκιερὰ θέσις εἰς τὸν Βάλτον τοῦ Ληξουρίου.

Καλουδάκια· παραθαλασσία θέσις εἰς τὰ δυτικὰ τῆς Πάλῃς, ὅπου καὶ μέγα

¹ Ἰόνιος Ἀνθολ. Γ' 491.

² Ῥαγκαθῆς III 727.

³ Lezajen, Odens Christianus II 235.

⁴ Κλεις Ὀμήρου Ἰλ. Β. 625, σελ. 158.

⁵ Πρόδ. Γ. 199. Ἀρριανὸς 25 κλ. — Κοινῶς καμάρες λέγονται τὰ χωριζόμενα τμήματα τῶν ἀγρῶν ἢ ἰταλ. λέξις camera, βεβαίως ἐκ τούτου παράγεται.

ἀμφίστομον σπήλαιον κοινῶς ἀπότρυπη σπηλιὰ λεγόμενον, καὶ ὅπου καθ' αὐτὸ ὑπὸ τοὺς χάλικας τῆς ἀκτῆς, ὅρει ὕδωρ πότιμον ὠραιότατον, ὡς εἰς ὅλας περίπου τὰς ἐκεῖ παραλίαις ¹. Ἡ λέξις εἶνε ἐλληνοφανής, ἐσφαλμένως δὲ ὁ Ῥαγκαβῆς ² γράφει *Καδουλάνια*.

Καράλι· Ἰταλ. λέξις· Οὕτω καλεῖ ὁ λαὸς τὸν μέγαν τῆς νήσου λιμένα.

Κάπρος· ἀπότομον ἀκρωτήριον πρὸς τὰ ἀνατολικονότια τῆς ἐπαρχ. Κράνης.

Κάουρας· βουνὸν παρὰ τῇ κώμῃ Βουνὶ τῆς Πάλης.

Καραβοκλάσι· γλῶσσα γῆς εἰς τὰ νότια τῆς Πάλης ὅπου πολλὰ πλοῖα ἐναυάγησαν. (Ἐκ τοῦ καράβι—κλάω=θραύω).

Καραβοστάσι· ἐν Πάλῃ ὑπὸ τὴν ἀρχαίαν πόλιν. Ἐνταῦθα ἦν ὁ ναύσταθμος ἤδη ἀποκεχερωμένος, σώζονται δὲ ἔτι λείψανά τινα αὐτοῦ καὶ σιδηροὶ τινες κρεῖκοι.

Καρακαλιὰς· θέσις παρὰ τὰ Βᾶτσα τῆς Πάλης.

Καρακώλια· παρὰ τὰ Χαυδιᾶτα.

Κατάος· κατωφερῆς θέσις ἐν Ἀνωγῇ.

Κατουρλοῦ· εἰς Χαυριᾶτα ὅπου πηγὴ σιγὰ ἀναβλύζουσα.

Κατήγορα· κατωφερῆς θέσις παρὰ τὸν Ἅγιον Δημήτριον κώμην τῆς Ἀνωγῆς.

Κατωῇ· ἡ πρὸς τὰ νοτιοδυτικὰ τῆς Πάλης εὐφορος περιοχὴ, τέσσαρα ἔχουσα χωρία Ἰλάρους, Μαντζαβινᾶτα, Βουνί, Χαυριᾶτα. Ἐκ τοῦ κάτω-γῆ.

Καψάλι· παρὰ τὴν κώμην Βουνὶ ἐν Πάλῃ.

Κατελῆρος· ὁ κάτω, ὁ πρὸς τὴν παραλίαν Ἐλῆρος. Αἰλανθασμένην νομίζομεν τὴν δοθεῖσαν σήμερον ἐπίσημον ὀνομασίαν *Κάτω Λέως*.

Κελαϊδαῖς· παρὰ τὰ Χαυδιᾶτα τῆς Πάλης ὅπου κῆπος καὶ βρύσεις. Ὠραία καὶ ποιητικὴ ἡ λέξις, ἐκ τοῦ κέλαδος, θόρυβος, θροῦς, ἐπὶ ὑδάτων μάλιστα πολλαῖς ἀπαντᾷ παρ' ἀρχαίοις ³.

Κέντρος· ἀγρία τοποθεσίᾳ παρὰ τὰ Κηπούρια ἀκανθώδης καὶ δύσβατος· ἐκ τοῦ κεντῶ ἴσως, ἕνεκα τῶν ἀκανθωτῶν πετρῶν.

Κεραμναῖς· χωρίον τῆς Λειβαθοῦς.

Κεφαλόβρυσσος· ἐν Κατωγῇ ὅπου πολλὰι πηγαί.

Κεχρὶ ἢ *γυναικοσπηλιὰ*· σπηλιώδης θέσις παρὰ τὰ Χαυδιᾶτα.

Κεχριῶνας· θέσις ἀργιλλώδους ἐδάφους ἐν Πάλῃ, ὅπου καὶ μονὴ τῆς Θεοτόκου· ἐκ τοῦ κέχρος, ὅπερ ὁ μακαρίτης Ἀσώπιος, ἐρμηνεύων προσομοίαν τινὰ λέξιν, ἐν Ἀττικῇ, ἐξηγεῖ *ἀργιλλῶδες χῶμα* ⁴.

¹ Ὡς τὸ Στεκοῦλι, Βρυσσοῦλες, Σκυλοπήγαδο κλ.

² Ἑλληνικῶν Γ' σ. 729.

³ Ὡς Κελάδων ποταμός=resonans Ἰλ. Ε. 576—Ποταμῶν καθέων κελαδῆματα Ἀριστοφ. Νεφ. 283 κλ.

⁴ Ἐφημ. Φιλομ. Περὶ χρωμάτων. 1860.

Κευγάδες· ὑπὸ τὸ προάστειον τοῦ Ληξουρίου Μιχαλιτσᾶτα.

Κηπάρια· ἐλαϊόφυτον ὁροπέδιον παρὰ τὰ Χαυριᾶτα τῆς Πάλης, ὅπου ἦν ἄλλοτε τὸ χωρίον Ἅγιος Στέφανος, ἐρημωθὲν ὑπὸ Ἀλγερίνων πειρατῶν κατὰ παράδοσιν καὶ ἐγκαταλειφθὲν ὑπὸ τῶν κατοίκων κτισάντων τὴν κώμην Χαυριᾶτα.

Κηπούρια· ἡ ῥωμαντικὴ θέσις τῆς δυτικῶς τοῦ Ληξουρίου εἰς τοὺς τῆς παραλίαις βράχους ὁμωνύμου μεγάλης καὶ πλουσίας μονῆς τῆς Εὐαγγελιστρίας κτισθείσης τὰ μέτα τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος. Εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς μονῆς σώζονται δύο εὐαγγέλια ἀρχαιότατα ἐπὶ περγαμνῆς κεκοσμημένα μάλιστα καὶ δι' ἐπιχρῶσων εἰκονισμάτων, τοῦ ἐτέρου φέροντος καὶ τοὺς τόνους τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ¹.

Κλείσματα· χωρίον ἐν Λειβαθοῦ.

Κλεισοῦρα· στενὴ δίοδος μεταξὺ ὑψηλῶν βράχων ἐν Ἐληῶ.

Κληματσίᾳ· θέσις ὅπου πολλὰι ἄμπελοι ἐν Λειβαθοῦ.

Κλούδιο· παρὰ τὰ Χαυδιᾶτα ὅπου μικρὰ θειοῦχος πηγὴ, ἐκ τῆς ὁσμῆς τοῦ κλούδιου ὡοῦ (διεφθορότος) ἦν ἔχει περίπου τὸ θειοῦχον ὕδωρ ².

Κοθριάς· χωρίον τῆς Ἀσσοῦ.

Κοκκιγῇ· εἰς Ἰλάρους, ἐκ συγκοπῆς ἀντὶ κοκκινογῆ ἴσως.

Κοκκίλια· ἐν Κράνῃ ὅπου καὶ μονή. Ἐν τῇ θέσει ταύτῃ ἐπ' ἀρκετὸν σώζονται πολλὰ λείψανα τῶν ἀρχαίων τῆς Κράνης ὀχυρωμάτων. Ὁ Leake περιγράφει διὰ μακρῶν τὰ περὶ τούτου ³, συμπεραίνει δὲ ὡς ἐκ τοῦ μεγίστου περιβόλου τῶν τειχῶν, καὶ τῆς ἐν τῇ τραχείᾳ τοποθεσίᾳ ταύτῃ ἐλλείψεως καὶ ἐλαχίστου ἔχοντος θεμελίων οἰκοδομῆς, ὅτι, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ παρατηρεῖται, κύριος σκοπὸς τῶν ἐκτεταμένων περιβόλων ἐκείνων ἦν ἡ ἐν κινδύνῳ ἀσφάλεια τῶν ἐν αὐτοῖς κλεισμένων κατοίκων, κτηνῶν καὶ κινητῶν πραγμάτων. Ὁ περιβόλος κατὰ τὸν αὐτὸν ἀρχαιολόγον εἶχεν ὡς ἑγγίστα ³ ἀγγλικῶν μιλίων περιφέρειαν ἐκτεινόμενος διὰ πολλῶν πετρωδῶν κορυφῶν.—Ἡ θέσις καλεῖται *κοκκίλια* ὡς καὶ ἄλλαι τοιαῦται θέσεις ἐκ τοῦ κοκκίνου ἐδάφους, (ἔδ. καὶ *κοκκιγῇ*).

Κολῶνα· θέσις ἐπὶ τοῦ Αἵνου ὅπου εὗρέθη κιονώδης λίθος λείψανον πιθανῶς ἀρχαῖον—*Κολῶνα* δὲ ἐν Πάλῃ θέσις ὡς ἐκ τῆς ἐπὶ τῆς εἰς Ἀνωγῇ ἀγούσης ἐγερεθείσης ὑπὸ τοῦ δήμου ἀκόμφου καὶ ὀγκητῆς στήλης τῷ «ἀρίστω ἡγεμόνι καὶ κοσμητορὶ Κεφαλλήνιας Καρόλω Δε Βοσσέτ», κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς Ἰονίου πολιτείας. Οὕτω καλεῖται καὶ τὸ μέρος τῆς σπανίας τῶν λιθίνης γεφύρας τῆς ἐνούσης τὴν πόλιν Ἀργοστόλιον μετὰ τῆς ἀπέ-

¹ Ἱστορίαν τῆς μονῆς ἔγραψε σύντομον ἄλλ' ἀκριβῆ, ὁ ἀρχιμανδρ. Γεράσιμος ὁ Καλὸς πρὸς τὸν ἀπὸ τοῦ Κηπάρου ἀφῆκεν εἰς τῶν ἐναρέτων Κεφαλλήνων κληρικῶν ἐν Κεφαλλήνῃ 1873.

² Θειοῦχος πηγὴς κατὰ τὸν ἐν τῇ ἐδ. ἔχει ἡ νῆσος μικράν τινα ἐν Ἰμαλοῖς, καὶ τὴν ἐν Ἀγία Ἐλεούσῃ εἰς Μεσονόριον, ἐντὸς τοῦ κτήματος τοῦ κ. Ἀνδρέου Δαλλαπόρτα περὶ τῆς ἐπὶ τῇ ἐδ. καθήκοντος κ. Κανόβερε καὶ ὁ κ. Ν. Πινιατῶρος.

³ Leake Cephal. c. 22, 61—63.

ναντι ἀκτῆς Δραπάνου, ὡς ἐκ τῆς ἐκεῖ ἐγερθείσης κομψῆς πυραμιδοειδοῦς στήλης τῷ αὐτῷ Δε Βοσέτ, ὅστις ἀπὸ ξυλίνης λιθίνην κατεσκεύασε τὴν γέφυραν τῷ 1813 μῆκος ἔχουσιν 1040 βημάτων περίπου ¹.

Κολώναις· ἀρχαίου ναυπηγείου λείψανα ἀρκτικῶς τῆς ἀρχαίας Κράνης ἀντικρὺ τοῦ Ἀργοστολίου ².

Κολώνη· λόφος παρὰ τὰ Χαυριᾶτα τῆς Πάλης· ἐσώθη ἐν τῇ λέξει ταύτῃ ἡ ἀρχαία σημασία, ὕψωμα, γήλοφος ³.

Κομπί· ἐν Θηναίῃ. **Κομπιά** λέγει ὁ λαὸς τὰς ἐπὶ τῶν ὁρέων μεγάλας πέτρας· τοιαῦται θέσεις εἰσι πολλὰχοῦ ⁴.

Κορτογεννάδα (ἡ)· κωμόπολις τῆς Ἀνωγῆς καὶ ὁ κάτοικος Κορτογεννιδίτης.

Κόντρος καὶ Κόντρας· πετρώδης λόφος παρὰ τὸν Ταφιόν. Ὁ λαὸς κοντριά λέγει τὰς μεγάλας πέτρας.

Κοντοκοίτης· παρὰ τὸν Ἀθέρα.

Κορακόλιθος· ἀπόκρημνος ὄφρυς ὄρους ἐν Πάλῃ. Οὕτως ἄλλαχοῦ κόρακας ἐπίσης κορακοφωλαίς παρὰ τὰ Χαυδιᾶτα κρημνώδεις θέσεις, καὶ κορακάτο ἐν Ἀσσω, ὡς ἐνδιακτῆματα τρόπον τινὰ μόνον τῶν κοράκων διὰ τὸ ἀπροσπέλαστον. Οὕτως ἐχαρακτῆρίζον καὶ οἱ ἀρχαῖοι τὰς τοιαύτας θέσεις πρὸς τὸ **Κόρακος πέτρα** ἐν Ἰθάκῃ ⁵.

Κοριᾶννα (τὰ)· χωρίον τῆς Λειβαθοῦς.

Κορωνοὶ ἢ Κορωνοί· χωρίον ἐν τοῖς ἀρχ. Πρώνοις κείμενον ἐπὶ ὕψωματος ὅπου τὸ πάλαι ἔκειτο ἡ πόλις Πρῶνος ἢ Πρόνητος ⁶ μία τῶν τεσσάρων ἀρχαίων τῆς νήσου πόλεων. Ὁ Ζερβὸς εἰκάζει, ὅπερ βεβαιωμένον ὅμως, ὅτι ἡ λέξις **Κορωνοί** (γρ. **Κορωνοί**) εἶνε παρεφθαρμένη ἡ ἀρχαία λέξις. Πρῶνοι, ἐσφαλμένως δὲ καὶ ὁ Ῥαγκαβῆς γράφει ἀντὶ Κορωνοί, **Κόρομος** ⁷.

Κορώνι· τὸ παρὰ τοὺς Κορωνοὺς ὄρος.

Κορωνᾶτο· θέσις ἐν Πάλῃ ὅπου καὶ μονή ⁸.

Κουκούλα· θέσις εἰς τὸν Ἀθέρα (ἰδ. Γερὰ ἐν σημ.) βουνώδης παρὰ τὸν αἰγιαλόν.

¹ Καὶ ἐπὶ τῶν δύο στήλων εἰσιν Ἐπιγραφαὶ Ἑλληνιστὶ καὶ Ἰταλιστὶ τὴν τελευταίαν στήλην ἀνήγειρεν ἡ βουλὴ τῶν Κεφαλληνίων (corpo amministrativo).

² Ἰων. Ἀνθολ. 5. 83.

³ Πρὸς τὰ ἀρχ. Ἀλφειοῦς κολώνη, Μυσία κολώναι κλ.

⁴ Ὁ Δουκάγγιος Τόμ. Α. 690 γράφει: κόμπος = τόπος ὕψλός.

⁵ Ὁμήρ. Ὀδ. Ν, 408. Στέφ. Βυζάντιος 165.

⁶ Ἡ λέξις Πρῶνοι ἢ πρόνοι κατὰ τινὰς γίνεται ἐκ τοῦ πρόνος = κορυφῶν ὄρος, ἡ ἐκ τοῦ Πρόνητος υἱοῦ Κεφάλου κατὰ τοὺς ἀρχαιολογούντας. Ἡ γραφὴ ἀμφίβολος διότι ἀπαντᾷ Πρῶνοι, Πρόν(ν)οι, Πρό(ν)ωνητος (Ἐρρ Στέφ. Θησαυρ. ἐν λ.). καλλιτέραν νομίζομεν τὴν γραφὴν Πρῶνοι ἥτις καὶ ἐπὶ τῶν νομισμάτων ὑπάρχει (Προστολάνα σελ. 97 σελ. 58).

⁷ Ἑλλ. Γ 627.

⁸ Ὡς ἐκ τῆς ὀνομασθείας ταύτης, καὶ ἐξ ἑτέρας Μοθωνᾶτο καλουμένης ἐν Πάλῃ ὁμοίως δὲν εἶνε δύσκολον νὰ ὤκησαν ἐκεῖ οἱ κατὰ τὸν 1^{ον} αἰῶνα μεταναστεύσαντες εἰς Κεφαλληνίαν χάριν ἀσύλου ἐκ Κορώνης καὶ Μεθώνης φυγόντες.

Κουνόπετρα καὶ ἀνακλυμένης ἡ πέτρα ποῦ **κουνιέται**· ἡ ὄντως ἀξία θαυμασμοῦ καὶ γνωστὴ τοῖς φυσιοδίφαις εἰς τὰς ἀνατολικονοτίους ἀκτὰς τῆς Πάλης φεικίνης πέτρα, περὶ ἧς πολλὰ ἐγράφησαν, ἀλλ' ἀπιθάνως ὠρίσθη ἡ αἰτία. Ἐκ παραδόσεως ἔχω ὅτι ἀνεκαλύφθη ὑπὸ ποιμένος κατὰ τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος κείροντος ἐπ' αὐτῆς τὰ πρόβατα αὐτοῦ. Ἡ κίνησις τοῦ λίθου ἐβδόμηκοντα ὡς ἔγγιστα ποδῶν περιμέτρου, εἶνε βραδεῖα καὶ πρὸς ἀνατολάς, καταφαίνεται δὲ ἐπὶ τοῦ μεταξὺ τοῦ βράχου καὶ τῆς αὐτῆς σχεδὸν προσηρμοσμένης πέτρας σχίσματος, διὰ τῆς παρενθέσεως λεπίδος ἣν ἐξ ὑπαλλαγῆς δάκνει καὶ καταλείπει. Τὴν παράδοξον πέτραν πλείστοι ἐπεσκέφθησαν φυσιοδίφαι καὶ περιηγηταί, ὧν πλείστων τὰ ὀνόματα σώζονται ἐσκαλισμένα ἐπὶ τῆς πέτρας φέροντα καὶ τὸ ἔτος· μέγα μέρος αὐτῆς εἶνε ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, ἡ δὲ πέτρα εἶνε σκληροτάτη. Δυστυχῶς ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ μεγάλου σεισμοῦ σπουδαίως ἐπὶ τῶν αἰτίων βεβαίως τῆς κινήσεως αὐτῆς ἐπιδράσαντος, ἡ κίνησις ἠλαττώθη καὶ κατέστη σχεδὸν ἀνεπαίσθητος, ἐνθ' ἂν πρότερον οὐδεὶς τῶν προσυμβάντων σεισμῶν, οὐδὲ τρικυμίας ἢ πλήμυραι μετέβαλον τὴν σταθεράν ἀείποτε κίνησιν αὐτῆς ¹.

Κούνουπας, χούνουπας καὶ ἀχούνουπας· παρὰ τὰ Μεγαλιτῶνα.

Κούταβος· τὸ ἀνατολικονοτίως τοῦ Ἀργοστολίου ἔλος, **Μίμνη** δὲ τοῦ Κούταβου τὸ διὰ τῆς γεφύρας πρὸς τὰ νότια χωριζόμενον μέρος τοῦ λιμένος Ἀργοστολίου, **Μίμνη** καλούμενον, διὰ τὰ εἰς αὐτὸ χυνόμενα ἄφθονα γλυκερά ὕδατα καὶ τὸ ἀβαθὲς τῶν ὑδάτων.

Κορινιάς· παρὰ τὰ Χαυριᾶτα τῆς Πάλης.

Κόχλιο· παρὰ τὰ Δελλαπορτῶνα ἐν Πάλῃ.

Κρανηά· ἡ νοτίως τοῦ Ἀργοστολίου μεγάλη καὶ εὐφορος πεδιάς. Ἐνταῦθα περιεσώθη καὶ τὸ ὄνομα τῆς ἀρχ. Κράνης ἢ Κραναίας ². Κράνη κατὰ τινὰς μὲν παρακτέον ἐκ τοῦ κράνη, τόξον ὅπερ καὶ ἐπὶ νομισμάτων φέρεται ἢ, ὅπερ πιθανώτερον, κατ' ἄλλους ἐκ τοῦ κραναῇ διὰ τὸ τραχὺ τοῦ ἐδάφους, κατὰ τοὺς ἀρχαιολογοῦντας δὲ ἐκ τοῦ Κρατίου υἱοῦ Κεφάλου.

Κρειττωνοῦ· εὐφορος τοποθεσία ἐν Θηναίῃ.

Κρεμαστά· κρεμαστοὶ ἀπότομοι βράχοι κατὰ τὰς δυτικὰς ἀκτὰς τῆς Πάλης.

Κροκιδᾶτα· μικρὰ εὐφορος πεδιάς παρὰ τὰ Χαυριᾶτα.

Κρωτήρι· τὸ μεσημερινὸν ἀκρωτήριο καὶ ἐν γένει ὅλο ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς νήσου.

Κυλαράκι· θέσις κατωφερῆς παρὰ τὰ Βῆτσα.

¹ Ἰδε νεωτέραν διατριβὴν «Φυσικὰ φαινόμενα ἐν Κεφαλληνίᾳ» ὑπὸ Δ. Ἀντωνοπούλου ταγματάρχου.

² Ὁ βῆτα καὶ τῆς Κράνης (Κραναίας) Στράβ., καὶ πληθ. Κράνιοι (Στέφ. Βυζάντιος). Ὁ νεώτερος γίνεταί ἡ ἐκδοχὴ Κράνη ὅπερ καὶ ἐπὶ νομισμάτων φέρεται.

Λ

Λακκιάς κρημνώδες καὶ λακκῶδες μέρος παρὰ τὰ Καμινάρια.
Λακκίθρα καὶ *Λακκίθραι* κωμόπολις τῆς Λειβαθοῦς. Ἐκ τοῦ *λάκκος*, ἂν καὶ τὸ μέρος εἶνε ἥμισυ λακκῶδες. Ὁ κάτοικος *Λακκιθρισιᾶννος*.
Λακκουδίτσα λακκῶδες τοποθεσία εὐφορος παρὰ τὰ Χαυριάτα.
Λάμια εἰς τὰ δυτικά τῆς Πάλης ὁροπέδιον.
Λαοῦ θέσις χλοερὰ εἰς μικρὰν κοιλάδα τῶν Ὀμαλῶν, πιθανώτατα ἢ λέξις παράγεται ἐκ τοῦ *λάχνος* Ὀμηρ. λαχνήεις Ἰλ. Ω., δασύφυλλος.
Λάση (ἡ) ὠραία ἐξοχὴ τῆς Κράνης σύδενδρος, πρὸς Ληξούριον ἀντικειμένη. Ἡ λέξις ἑλληνικωτάτη, ἐκ τοῦ *λάσιος* = δασὺς τὴν χλόην οὕτω παρήγε τὴν λέξιν ὁ σοφὸς μου διδάσκαλος αἰδίδιμος Θ. Καροῦσος.
Λαχίδια χλοερὰ ἐξοχὴ μικρὸν ἔξω τοῦ Ληξουρίου ἐκ τοῦ *λάχνος*.
Λαχοί εὐφορος θέσις παρὰ τὴν ἀρχαίαν Πάλην, ὅπου εὐρίσκονται καὶ ἀρχαῖοι τάφοι. Ἐκ τοῦ *λάχνος*.
Λειβαθῶ ἡ ὠραιότατη καὶ γνωστὴ διὰ τὸ ἐπιχειρηματικὸν καὶ φερόπον τῶν ναυτιλλομένων ὄλων σχεδὸν κατοίκων αὐτῆς περιοχῇ, ἢ νοτίως τοῦ Ἀργοστολίου κειμένη. Ἐκ τοῦ *λείβω*, (ἔθεν *λειμών*, *λειβάδιον*), διὰ τὸ δροσερὸν καὶ χλοῶδες τοῦ τόπου, ἢ κατ' ἄλλους ἐκ τοῦ *Λίψ* (γρ. τότε *Λιβαθῶ*) ἄτε πρὸς λίβα κειμένην. Ὁ κάτοικος *Λειβαθινός*¹.
Λείβανα μικρὰ κοιλάς ἐν Πάλη.
Λείσματα εὐφορος πεδιάς ἐν Πάλη.
Λέπεδα ἡ ἀνατολικὴ παρὰ τὴν Πάλη, νοτίως τοῦ Ληξουρίου, ὅπου ἡ μονὴ τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς, ἧς ὁ ναὸς εἶνε ἐντὸς ὠραιότητος εὐρέος σπηλαίου. Ἡ λέξις ἑλληνικωτάτη, *ἀλίπεδα*.
Λιάκας ἐν Πάλη.
Λιθερά λιθώδης θέσις ἐν Πάλη.
Λινοβορχειό πολλαχού τῆς νήσου, καθ' ἃ ἤκουσα, εἰσὶ τοιαῦται θέσεις,

¹ Τοπικῶν ὀνομάτων καταλήξεις εἰσὶ συνηθέστεραι αἱ εἰς σιᾶννος καὶ ὥτης ἦττον δὲ συνηθεῖς αἱ εἰς ικός, ινός, ηνός, ἴνος, ἴτης, ἄτης π. χ. Ἀρακλεισιᾶννος (χωρίον Ἀράκλι), Μαλισιᾶννος (Μαλῆ), Βουνισιᾶννος (Βουνί), Πυργισιᾶννος (Πυργί), Λακκισιᾶννος (Λακκίθρα), Σουλαριώτης (Σουλάριον—Ἰλᾶροι), Ἀσσιώτης (Ἀσσο), Χαυδότης (Χαυδάτα), Χαυριώτης (Χαυριάτα), Σκοινιώτης (Σκοινιάς), Ριφιώτης (Ρίφι), Σμικρός (Σάμο), Λειβαθινός (Λειβαθῶ), Καραντηνός (Καραντηνάτα), Φαρσινός (Φάρσα καὶ Φάρσις), Πυλαρινός (Πύλαρο), Μαντζαβίνος (Μαντζαβινάτα), Νιοχωρίτης (Νιοχώρι), Ἀζωλιότης (Ζῶλα). Ἐχομεν ὅμως καὶ τοπικὰ ὀνόματα τηροῦντα τὴν ῥίζαν τῆς λέξεως τῆς κώμης μετὰ μικρὰν παραλλαγὴν ὡς Φαβατᾶς (Φαβατάτα), Μακρῆς (Μακρητότικα), Τυπάλδος (Τυπαλδᾶτα), Ντόμος (Ντομάτα), Ἀδειλίνης (Ἀειλινάτα), Φαρακλός (Φαρακλάτα), Κουρούκλης (Κουρουκλάτα), Χέλμης (Χελμάτα) κλ.

ἐγὼ γνωρίζω μόνον τὴν πλησίον τῶν Τυπαλδᾶτων καὶ τὴν ἐν Σάμῃ ὅπου εἰς λιμνάζοντα ὕδατα σήπεται τὸ λίνον πρὸς μετέπειτα ἐξεργασίαν.

Λουρδοῦ χωρίον ἐν Εἰκοσιμῖα περίφημον διὰ τοὺς πολλοὺς αὐτοῦ κήπους.

Λογγός ὠραία καὶ εὐφορος θέσις πλησίον τοῦ Ληξουρίου. Ἡ λέξις *λογγός* γίνεται ἐκ τοῦ κοινοῦ *λόγγος* ὅπερ ἔχει τὴν αὐτὴν ῥίζαν μετὰ τὸ ἀρχαῖον *λόγγη*.

Λουτρό θέσις εἰς Τυπαλδᾶτα.

Λυσσαριά θέσις ἐν Πάλη ὡς ἐκ τοῦ ἀλατούχου ἐδάφους.

Λυχνιάς θέσις εἰς Μεσοχώρια.

Μ

Μαγιάτικα εὐφορος θέσις παρὰ τὸ Ληξούριον.

Μαζοχόρτι θέσις χορτώδης παρὰ τὸν Ταφιόν. Ἐκ τοῦ *μάζα-χόρτον* ἡ λέξις *μάζα* ἀπαντᾷ πολλάκις π. χ. *δαφνόμαζες* λέγει ὁ λαὸς τὰς παρὰ τὰ ποτάμια πλησίον ἀλλήλων φυομένας δάφνας κλ.

Μαλᾶ τὸ ὁροπέδιον Ὀμαλὰ ἐπὶ τοῦ Αἵνου, ὅπου ἡ μεγάλη μονὴ τοῦ Ἀγίου Γερασίμου, ἐν ἧ καὶ τὸ λείψανον αὐτοῦ.

Μαρτινιάς θέσις εὐφορος παρὰ τὸ Ληξούριον.

Μασπάλι λατομεῖον ἐν Κατωγῇ.

Μαύρακας παρὰ τὰ Δαμουλιαννᾶτα.

Μαυράτα χωρίον ἐν Ἐληῶ διὰ τὸ σκιερὸν τοῦ τόπου ὡς ἐκ τῶν πολλῶν δένδρων.

Μαύρη δασύφυλλος ἐξοχὴ ἐν Πάλη.

Μέγας-σωρός ἡ ἀκροτάτη κορυφὴ τοῦ Αἵνου.

Μεκάρι μία τῶν εὐφορωτάτων θέσεων τῆς νήσου ἐν Πάλη δυτικῶς τοῦ Ληξουρίου.

Μελισσάνοι καὶ Ἀγρὰ *Μελισσάνη* βαθύτατον ἄντρον ἐν Σάμῃ. (Ἰδε Ἀγρὰ Ἀνατῆ).

Μεροῦ ἐν Πάλη ἀρκτικῶς τοῦ Ληξουρίου ἔσως ἐξ ἐκεῖ φυομένων *μύρτων*, *μερσινῶν* κοινῶς λεγομένων.

Μεταξᾶτα κωμόπολις τῆς Λειβαθοῦς. Ἐνταῦθα ἐστὶν ἡ ἀρχαία ἐπὶ Νικοδήμου Α' τοῦ Μεταξᾶ ἀρχ. Κεφαλληνίας (1591—1601) κτισθεῖσα ἐπισκοπὴ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἀγίου Νικολάου, ἀνακαινισθεῖσα δὲ ὑπὸ Νικοδήμου Β' τοῦ Μεταξᾶ ἀρχιεπ. Κεφαλληνίας (1628—1646) μετὰ τὸν κατὰ τὸ 1636 συμβῆντα καταστρεπτικὸν ἐν τῇ νήσῳ σεισμόν. Ἐκεῖ δὲ καὶ τὸ κοινητῆριον ἐνὸς ἐταρῆσαν οἱ πλείστοι τῶν ἀρχιερέων τῆς νήσου. Ἐνταῦθα διέτριψε ἐπὶ ἑτοῖς νομίζω, ὁ λόρδος Βύρων ἐν τῇ οἰκίᾳ Ντακωροῦ διὰ τὸ ποιητικὸν τῆς θέσεως, πρὸ τῆς εἰς Μεσολόγγιον μεταβάσεώς του, διατηρεῖται

δὲ ἐκεῖ ὡς κειμήλιον τὸ ποτήριόν του (;) ἐπιδεικνύμενον τοῖς ἐπισκεπτομένοις τὸν οἶκον περιηγηταῖς¹.

Μηλιάρος καὶ *Ἄϊς Μηλιάρος*· βουνώδης θέσις ἐν Πάλλῃ παρὰ τὰ Χαυδάτα· εἰς τινὰς χάρτας τῆς Κεφαλληνίας ἐν τῇ αὐτῇ περίπου θέσει, εἶνε σεσημειωμένον ὄρος *Μήλος*, νὰ ᾔνε ἄρα τὸ περιγραφόμενον;

Μινιές· χωρίον τῆς Λειβαθοῦς. Ὁ κάτοικος *Μινισιάρρος*.

Μιροβίγγλι· βουνὸν νοτιοδυτικῶς τοῦ Ληξουρίου. ("Ἴδε *Βιγγιανᾶς*).

Μνήματα· θέσις ἀριστερᾶ τῆς εἰς Λειβαθὴν ἀγούσης διὰ Κρανταίας, ὅπου εὐρέθησαν ἀρχαῖοι τάφοι ὧν τινες εἴτι σώζονται. *Μνήματα*· ἑτέρα θέσις παρὰ τῇ ἀρχαίᾳ Ταφίῳση (τανῦν Ταφίως), ὡς ἐκ τῶν ἐκεῖ εὐρεθέντων ποτὲ ἀρχαίων μνημάτων.

Μοθωνᾶτο· παρὰ τοῖς Ἰλάρσις τῆς Πάλλης. ("Ἴδε *Κορωνᾶτο*).

Μπατισύφυλλο (ἡ)· χλοερὰ ἐξοχή ἐν Πάλλῃ παρὰ τοὺς Ἰλάρους. "Ἰσως εἶνε ἡ ἀρχαία λέξις βαθύφυλλος.

Μπορνᾶτο· ὠραία θέσις παρὰ τὰ Χαυδάτα τῆς Πάλλης.

Μωροῦ (ἡ)· πετρῶδες καὶ ἔρημον μέρος παρὰ τὸν Ταφίον².

Ν

Νέζα· βουνὸν παρὰ τὸν Αἶνον.

Νερούλι· θέσις ἐν Θηναίᾳ ἔχουσα βρυτικά ὕδατα.

Νεροστάτης· θέσις παρὰ τὰ Καμιναραῖα ὅπου λιμνάζουσιν ὕδατα.

Νίφι· χωρίον ἐν Θηναίᾳ.

Ντομάτα (τὰ)· ὠραία κωμόπολις ἐν Λειβαθοῦ. Ἡ λέξις φαίνεται ξενική³.

Ντούρη· θέσις παρὰ τὴν ἀρχαίαν Πάλλην, ὅπου σώζονται ἐρείπια Ῥωμαϊκῶν καὶ Ἑνετικῶν οὐρυωμάτων. Ἡ λέξις εἶνε ἰταλική· *torre* = πύργος.

Ξ

Ξεραχιά (ἡ)· ὄρος μεταξὺ Βαίας καὶ Αἶνου.

Ἑβ'· τὸ ἕνεκα τῆς ὀξύτητός του πιθανῶς ὀνομασθὲν οὕτως ἀκρωτήριον εἰς τὰς νοτιοδυτικὰς παραλίας τῆς Πάλλης. Δὲν εἶνε ἐπίσης ἀπίθανος ἡ ἐκ τοῦ γράμματος Ξ παραγωγή ἕνεκα τοῦ σχήματος ἱσως.

Ἑώμερο καὶ *Ἑώμερα*· αἱ μακριναὶ ἐν γένει ἐξοχαὶ τῆς Κράνης.

¹ Ἴδε καὶ Isambert Itineraire de l'Orient. 393

² Ἡ κατάληξις οὗ ἐπὶ θηλυκῶν ὀνομάτων θέσεων ἀπαντᾷ πολλάκις, οὕσα ἡ παραφθορὰ τῆς καταλήξεως ὡς ἡ κατὰ συγκοπὴν ἡ κατάληξις οὗσα. Τοιαῦτα θέσεις π.χ. εἰς Σπανοῦ, Ποθοῦ, Λανοῦ, Γραδοῦ, Κατοῦρλοῦ κλ.

³ Ἐν τῇ κατ' ἐκκλησίαν σώζεται ὡς ἱερὸν ἔθνηκον κειμήλιον ἡ λάρναξ τοῦ πατριάρχου Γρηγορίου Ε', ἣν ἔφερον ἐκεῖ ὁ ἐκ Ντομάτων πλοίαρχος Μαρῖνος Σκλάβος ὁ παραλαβὼν τὸν ἐπὶ τῶν ὁδῶν ἐπιπλέοντα νεκρὸν καὶ μετενεγκὼν εἰς Ὀδησσόν.

Ο

Ὁξύλα· θέσις παρὰ τὸ Σαμόλιον· πιθανῶς διὰ τὸ ὄξύ τῆς τοποθεσίας κληθεῖσα οὕτως.

Ὁξύφουντας· βραχῶδες μέρος παρὰ τὰ Καμιναραῖα.

Ὁξωῇ (ἔξω-γῇ)· ἡ ἐν Ἀνωγῇ πεδιάς ὅπου οἱ ἄγροί τῶν Ἀνωγητῶν, λέγεται δὲ Ὁξωῇ, διότι εἶνε ἐκτὸς τῆς περιφερείας ἐν ἣ τὰ χωρία.

Ὁρχολύκος· περίεργον ὄνομα θέσεως παρὰ τῇ Ἀγίᾳ Θέλλῃ ἐν Ἀνωγῇ.

Ὁρτολίθια· ὄρθιοι, ἀπότομοι βράχοι ἐν τῇ θαλάσσει εἰς τὰς δυτικὰς ἀκτὰς τῆς Πάλλης.

Π

Παρά· θέσις ἐν Θηναίᾳ, ὅπου πολύρρους πηγὴ. Ἡ λέξις δωρικῶς ἀντιπηγή.

Παληρόβιγγλα· παρὰ τὰ Χαυδαῖα τῆς Πάλλης· ξενικὴ λέξις (ἰδ. *βιγγιανᾶς*).

*Παλική*¹· οὕτω καλεῖται σήμερον τὸ μέρος τῆς νήσου ἐφ' οὗ ἡ ἀρχαία Πάλλη². Ἡ λέξις παράγεται κατὰ τινὰς μὲν ἐκ τοῦ Παλλὰς (γραπτέον δὲ τότε Πάλλη) ἥτις ἐλκτρεύετο ἐκεῖ³ καθ' ἃ φαίνεται καὶ ἐξ ἀρχαίων νομισμάτων, κατ' ἄλλους δὲ ἐκ τοῦ πάλη εἰς ἣν ἠυδοκίμουν οἱ Παλεῖς, κατ' ἄλλους ἔτι, ἐκ τοῦ Παλέως⁴ υἱοῦ Κεφάλου⁵, περὶ δὲ καὶ ἡ παρὰ τινος λογίου λεχθεῖσα μοίποτε, ἐκ τοῦ πάλλω διὰ τοὺς συνεχεῖς σεισμούς, οἷς ὑπόκειται τὸ μέρος. Ἡ πόλις ἔκειτο ἐν μίλλιον ἀρκτικῶς τοῦ Ληξουρίου ἐν θέσει γραφικωτάτῃ ἐπὶ ἀρκετῆς ἐκτάσεως ἀπὸ τῆς ἀκτῆς μέχρι τῶν ἄνω κλιτύων τοῦ ὑπερκειμένου λόφου, τανῦν παληοκάστρου⁶ καλουμένου, πιστεύεται δ' ὅτι ἐγκατελείφθη κατὰ τὸν 16 αἰῶνα, ὅτε καταστραφείσης, πολλοὶ ἐκτίσαν οἰκίας εἰς τὸ σημερινὸν Ληξουρίον προτιμῶντες τὴν θέσιν ταύτην, ἀντὶ τῆς ἀρχαίας πόλεως ἕνεκα τῆς ἐν ταύτῃ μεμολυσμένης πως ἀτμοσφαίρας διὰ τὰ παρ' αὐτῇ ἐλώδη μέρη⁷. Κατὰ τὴν ἀρχαίαν θέσιν σώζονται ἀρχαῖά τινα

¹ Ἐσφαλμένον τὸ παρὰ Ῥαγκαθῇ (Ἑλλ. Γ' 727) παλῖγι.

² Ἡ λέξις ἀπαντᾷ διαφόρῳ τρόπῳ παρ' ἀρχαίοις, ὡς Παλή, Πάλη, Παλοῦς, οἱ δὲ κάτοικοι Παλεῖς, Παλλεῖς, Παλαίεες, Παλῆς.

³ Ὑπάρχει μάλιστα παλαιότατον τι ἐρημοκλήσιον ἐκεῖ που ἐπ' ὀνόματι τῆς Ὑπεραγίας Πλατυτέρας, κτισθὲν κατὰ παράδοσιν ἐπὶ θεμελίῳ ἀρχαίῳ, ἅτινα ἔλεγον ὅτι ἦσαν τοῦ ναοῦ τῆς Παλλᾶδος.

⁴ Ἀπαντᾷ καὶ Πηλεῦς (Στεφ. Βυζ.) καὶ Παλαίων (Μέγα Ἑτυμολ.).

⁵ Ἀμφίβολον εἶνε ἂν ὁ Κέφαλος εἶχε τέκνα καὶ πόσα, ὡς ἐκ τῶν συγχρομένων μαρτυριῶν Στεφ. τοῦ Βυζαντίου καὶ Ἡρακλείδου τοῦ Ποντικοῦ, ἀμφίβολον δὲ ἐπομένως καὶ τὸ ζήτημα ἂν ἐξ αὐτῶν ἐκλήθησαν καὶ αἱ πόλεις τῆς Κεφαλληνίας, ἰδίως δὲ ὡς πρὸς τὴν Σάμην καὶ Κράνην φαίνεται πιθανώτερα ἢ ἐκ τῆς τοπογραφικῆς θέσεως καὶ τοῦ ἐδάφους παραγωγή (ἴδε λέξ.).

⁶ Εἶνε σήμερον συνήθως ἡ τοιαύτη ὀνομασία, ὅπου ἦσαν ἀρχαῖα οὐρυώματα ἢ πόλεις.

⁷ Ἡ λέξις ἀπαντᾷ ἐν τῇ ἐπιστολῇ τῆς Ἐπιταφίᾳ ἐν τόμῳ III σελ. 63. Συνοικίαι τινὲς τοῦ Ληξουρίου, πιθανῶς ἕνεκα τῆς τότε μετακινήσεως φραγκικῶν οἰκογενειῶν, καλοῦνται ἔτι διὰ τῶν ὀνομάτων ἐκείνων, ὡς Δεμπόνεραττα (De-Buonpera, τοιαύτη μάλιστα οἰκογένεια σώζεται ἐν τῇ Πάλλῃ), Μαρκελλᾶτα (Marcello).—Καὶ ἡ λέξις Ληξουρίον πιθανῶς νὰ παρήλθῃ ἐκ τοῦ λήγειν ὅρη ἢ ὄρια διότι ἐκεῖ λήγουσι τὰ ὅρη ἢ ἔλγον τὰ ὄρια τῆς ἀρχαίας πόλεως (ῖ).

λείψανα κυρίως τάφοι¹ καὶ τινες Ῥωμαϊκῶν ὀχυρωμάτων, πολλὰ δὲ εὐρέθησαν ἀγγεῖα, πῖθοι κλ. — Ὁ κάτοικος *Παλιμισιάρρος*.

Παλοστή· βουνὸν ἐν Θηναίῃς.

Παράδεισο (ἡ)· χλοερὰ τοποθεσία ἐν Κραναίῃς. Ἡ λέξις ἀρχαία ἐπὶ κήπων καὶ χλοερῶν τόπων συνήθης, ἐκ Περσῶν ληφθεῖσα.

Πέζουλα· θέσις εἰς τὰς ἀκρωρείας τοῦ Αἴνου.

Πεζούλα· ἡ κορυφή τοῦ πρὸς Ταφιὸν ὄρους.

Πετρουλοῦ· πετρώδης μᾶλλον θέσις ὑπὸ τὸ προάστιον *Μηχαλιτσᾶτα*· καὶ ἀλλὰχοῦ τοιαῦται ὀνοματοθεσίαι.

Πεσάδες καὶ *Πεσάδα*· ἡ μεγάλη καὶ ὠραία κωμόπολις ἐν Λειβαθοῖ εἰς θέσιν γραφικωτάτην κειμένην. Ἐνταῦθα καὶ τὸ ἐκ κληροδοτήματος τοῦ μεγάλαιμπόρου Ἀντωνίου Ἰγγλέση, συντηρούμενον ναυτικὸν σχολεῖον.

Πέτρα τσ' ἀπομονῆς· πλᾶξ τις ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς παραλίας τοῦ Ληξουρίου ὅπου συνήθως περιπατοῦσιν οἱ πενθοῦντες καὶ οἱ ἀρρυσκόμενοι εἰς βίον μονήρη διὰ τὸ ἥσυχον τοῦ ἐκεῖ τόπου· μεταφ. μάλιστα καὶ ἐπὶ τοῦ ἀγογγύστως ὑπομένοντος δεινὰ, λέγομεν εἶνε ἡ *πέτρα τσ' ἀπομονῆς* (ὑπομονῆς).

Πεταροί· θέσις ὑψηλὴ ἐν Ἀνωγῇ.

Πετάσι· ἄντρον ἐπὶ τοῦ Αἴνου, ὅπου δύο ἐγγὺς κείμεναι πηγαί, ὧν παραδόξως ἡ μία ἀποπνέει θειώδη ὁσμὴν, ἡ δὲ ἑτέρα εἶναι ἄοσμος.

Πετρικᾶτα· χωρίον ἐν Θηναίῃς.

Πηγή· θέσις εἰς τὰς ἀνατολικὰς ὑπώρειας τοῦ Αἴνου, ὅπου καὶ μονὴ ὁμώνυμος κληθεῖσα οὕτως ὡς ἐκ τῆς παρὰ τὴν ἀγίαν τράπεζαν βρύσεως. — *Πηγή* ἐπίσης, ὑψωμά τι παρὰ τῇ κώμῃ Δαμουλιανᾶτα ὅπου σώζονται ἐρείπια ὀχυρώματος.

Πηδάμια· θέσις εἰς Χαυδᾶτα.

Πισκάρδο· περιοχὴ τῆς ἐπαρχίας Σάμης πρὸς Λευκάδα, (ἥτις κακῶς ὀνομάζεται ἐπισήμως *Φισκάρδο*) ἀντὶ *Γουῖσκάρδου* ὅπερ ὀνομάσθη οὕτως ἀπὸ τοῦ Νορμανδοῦ Ῥοβέρτου Γουῖσκάρδου ἐπιδραμόντος μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ῥογήρου τὴν Κεφαλληνίαν ἐπὶ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου Κομνηνοῦ, καὶ θανόντος πιθανῶς ἐν τῷ εἰς τὸν ἐκεῖ λιμένα προσωρμισμένῳ πλοίῳ αὐτοῦ τῇ 17 Ἰουλίου 1085. Κατὰ τὸν Leake ὁ λιμὴν τοῦ Γουῖσκάρδου ἦν ὁ τῶν ἀρχαίων *Πάρορμος* (ἴδε *Ἀρτίσαμος*)· οὗτος ὑποθέτει ἐπίσης ὅτι ἐπὶ τῆς πρὸς ἄρκτον ἄκρας, θὰ ᾔτο καὶ ὁ ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνος ἀντικρὺ τοῦ ὁμωνύμου ναοῦ ἐπὶ τοῦ Λευκάτα ἀκρωτηρίου τῆς Λευκάδος². Ὁ αὐτὸς περιηγητὴς λέγει ὅτι εὗρεν εἰς τὴν παρὰ τὸ Γουῖσκάρδον ἀκτὴν καὶ λείψανα Ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς· ἐπ' αὐτῶν ὡς φαίνεται, βασισθεὶς ὁ Bory de S. Vincent λέγει, ὅτι τὸ πάλαι ἦν ἐκεῖ ἡ Πετουλία ἡ Πετιλία, πόλις ἣν ἤρξατο νὰ κτίζῃ ὁ Γάιος Ἀντώνιος τῷ 63 πιθανῶς π. Χ. ὅτε

¹ Εἰς τὰ ἄνω μέρη τοῦ Παληοκάστρου σώζεται τάφος, ὅστις κατὰ τὴν παράδοσιν ἦν τάφος βασιλοπούλου (?).

² W. M. Leake, Travels in northern Greece, vol. III 67—68.

ἐξορισθεὶς τῆς Ῥώμης κατέλαβε τὴν Κεφαλληνίαν καὶ ὅστις ἀνακληθεὶς μετ' οὐ πολὺ κατέλιπεν ἀτελὲς τὸ ἔργον του¹.

Πλαγιαίς· θέσις βουνώδης παρὰ τὰ Χαυριᾶτα. Τὰς κλιτύας καὶ ἐν γένει τὰς προσκλινεῖς θέσεις ὁ λαὸς καλεῖ προσηγορικῶς *πλάγια*, ἀντίπλάγια, *πλαγιαίς*.

Πλάκα· ἡ πρὸς βορρᾶν συνοικία τοῦ Ἀργοστολίου. Ἐπίσης πλακῶδες ὕψωμα παρὰ τὰ Χαυδᾶτα καὶ εἰς ἄλλα μέρη ἐπὶ τοιούτων θέσεων. Πρὸς τὴν ἐν Ἀθήναις συνοικίαν *Πλάκων*.

Πλακούδα· πλακῶδες καὶ ἄγονον μέρος παρὰ τὰς ἀκτὰς τῆς Πάλης.

Πλαοῦλι· ἐν Θηναίῃς.

Πλατυγαλός· ὄνομα ἀκτῆς βορείως τοῦ Ληξουρίου διὰ τὸ ἐκεῖ πλατὺ τοῦ κόλπου. Ἐκεῖ καὶ μονὴδριον γυναικεῖον τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος.

Πλατυμπόρος καὶ *Πλατύμπορος* σπρνιώτερον· ἐξοχὴ ἐν Κατωγῇ κληθεῖσα οὕτως εἴτε διὰ τὸ πλατὺ τῆς θέσεως, ἢ διὰ τὸ ἐκεῖ πλατυνόμενον ποτάμιον.

Πλέρι· ἐν Ἀνωγῇ.

Ποθοῦ (ἡ)· παρὰ τὰ Χαυριᾶτα τῆς Πάλης.

Πολίτης· θέσις ἐν Ἀνωγῇ.

Πομάλλια· θέσις παρὰ τὰ Χαυδᾶτα.

Ποριαράτα· χωρίον τῆς Εἰκοσιμίας. Ἐκ τοῦ πόρος = διάβασις πιθανῶς.

Πόρος· τοποθεσία ἐν Πρώνοις. Κατὰ τὸν Goodisson² ἐκλήθη τὸ μέρος οὕτω διότι διαρρέουσιν αὐτὸ τὰ πολλὰ κατερχόμενα ἀπὸ τῶν πλησίον βουνῶν ὕδατα.

Ποταμιᾶννα· περιοχὴ ἐν Κραναίῃς.

Ποταμιανῖννα· μέγα χωρίον τῆς Πυλάρου.

Προκύματα· θέσις ὑψηλὴ παρὰ τῇ Φερεούσῃ τῆς Ἀνωγῆς. Ὤραία λέξις, ἥτις πιθανῶς σημαίνει τὴν ἐκεῖθεν φαινομένην εὐρυτάτην θάλασσαν.

Προριά· παρὰ ταῖς Μινιαῖς.

Πύλαρο (ἡ)· εἷς τῶν δήμων τῆς Σάμης. Κατὰ τινες ἡ λέξις γίνεται ἐκ τοῦ *πυλωρός*, εἴτε διότι ἦσαν πυλωροὶ τῆς ἀρχαίας Σάμης, εἴτε διότι ἡ θέσις

¹ Bory de S. Vincent. Descrip. des îles joniennes 363. Chr. Muller Voyage en Grèce 490. Grasset S. Sauveur Voyage historique littéraire et pittoresque dans les îles et possessions ci-devant venitiennes du Levant vol. III p. 67. Ὁ Grasset λέγων περὶ τῆς Πετιλίας ἀναφέρειται εἰς τὸν Στράβωνα, τοῦτο ὅμως ἐστὶν ἀνακριβὲς διότι οὐδαμοῦ παρὰ τῷ τελευταίῳ ἀπαντᾷ τι περὶ τῆς πόλεως ταύτης. Τὸ ὅτι ὁ Γάιος Ἀντώνιος ἦλθεν ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ ἤρξατο κτίζειν παρὰ πολλῶν μαρτυρεῖται, ποῦ ὅμως καὶ πῶς ἐκάλεσε τὴν πόλιν δὲν εἶνε ἐξηκριδωμένον· δὲν εἶνε ὅμως καὶ ἀπίθανον ὅτι ἐν Πάλῃ ἔσως ἤρξατο κτίζειν τὴν πόλιν· ὡς τεκμήριον τούτου δύναται νὰ προσαχθῇ τὸ ὅτι πρὸ ἐκατονταετηρίδος καὶ ἐπέκεινα ἀνορυσσόμενου φράγματος τινος ἐν τῇ κήπῳ παρὰ τὸ Ληξούριον εὐρέθη τμήμα ἐπιταφίας πλακῶς ἐξ ἧς ἐφάνητο ὅτι ἐταφὴ ἐκεῖ φίλος τις τοῦ Γαίου Ἀντωνίου θανὼν ἐξ αἰφνιδίου θανάτου. Ἡ πόλις αὐτῆς καὶ ἡ πόλις κεφαλῆς γυναικὸς ἐκεῖ εὐρεθεῖσα καὶ ἄλλα ἀρχαία ἐδωρήθησαν τῷ ἐκτελεστικῷ τῆς Γραδενίῳ. Grasset S. Sauveur ἐνθ. ἀνωτ. 57).

² Essay upon the Ionian Islands κλ. 146.

ἦν οἶονεὶ πύλη δίδουσα ἔξοδον εἰς τὸ ἀντίθετον μέρος τῆς Σάμης¹. Ἀπίθανοι καὶ ἀστηρίκτοι παρὰγωγί, εἰ καὶ ἡ λέξις εἶνε ἐλληνοφανεστάτη. Ἡ θέσις εἶνε σὺδενδρος καὶ γραφικὴ, ἔχει δὲ ὁ δῆμος ὑπὲρ τὰ εἰκοσι χωρία, τὰ πλεῖστα μεγάλα ἐν οἷς ἡ κωμόπολις καὶ πρωτεύουσα *Μακροτόικα*. Οἱ κάτοικοι εἰσὶν εὐφρέστεται καὶ φίλεργοι. Ὁ κάτοικος λέγεται *Πυλαρινός*, συνηθέστερον δὲ *Πυλαρός*.

Πυργάρι: θέσις ὑψηλὴ παρὰ τὰ Χυριῶτα. Ἐκεῖ εὐρίσκονται ὀστράκων καὶ ἰχθύων ἀπολιθώσεις.

Πυργί: μεταξὺ Σάμης καὶ Πρώνων. Ὁ Ζερβός² γράφει *πυργοὶ* παράγων τὴν λέξιν ἐκ τοῦ *πύργου* διότι φαίνεται ὅτι ἦν ἐκεῖ ὄριόν τι ἢ μεσότοιχον χωρίζον τοὺς Πρώνους ἀπὸ τῆς Σάμης. Πιθανὴ εἶνε καὶ ἡ λίαν χαρακτηριστικὴ δημώδης παρὰγωγὴ ἐκ τοῦ *πεῖρια* = *χοάνη*, διότι ὄντως τὸ βουνὸν ἐκεῖνο ὁμοιάζει πρὸς ἀνεστραμμένην χοάνην. Ὁ κάτοικος *Πυργισιᾶνρος*.

Ρ

Ῥάχη τοῦ πολέμου: τοποθεσία ἐν Θηναίᾳ, δι' ἄγνωστον λόγον κληθεῖσα οὕτω.

Ῥεῖκλι: θέσις παρὰ τὸ χωρίον *Βληχᾶτα* ἔχουσα ὕδατα. Ἡ λέξις ἔχει πιθανώτατα σχέσιν πρὸς τὸ *ρέω ρεῖθρον*. Ἦκουσά ποτε τὴν θέσιν καὶ *δεῖκλι* ἐκ παραφθορᾶς βεβαίως.

Ῥίζα: χωρίον ἐν Θηναίᾳ εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ἐκεῖ βουνοῦ³.

Ῥίρι: χωρίον τῆς Ἀνωγῆς ἐκ τοῦ *ῥιφος*, διὰ τὸν ποιμενικὸν βίον ἔως τῶν κατοίκων (ἴδε *Δεματορά*).

Ῥοδεινὸςπηλο: σπήλαιον παρὰ τὰ Χαυδᾶτα διὰ τὸ ἐρυθρωπὸν τοῦ ἐδάφους.

Ῥοῦδι: δάσος ἐλατῶν ἐπὶ τῶν ἀρκτικῶν δειράδων τοῦ Αἴνου.

Σ

Σάμο (ἡ)⁴: ἡ ἐπαρχία Σάμης, σπανιώτερον δὲ καὶ ἡ πόλις ἧτις κυρίως *Αἰγιαλός* λέγεται. Ὁ κάτοικος παρὰ μὲν τοῖς ἀρχαίοις *Σαμαῖος*, κατ' ἀντίθεσιν τοῦ *Σαμίου*, κατοίκου τῆς ἐν τῷ Αἰγαίῳ Σάμου οὔσης πιθανώτατα ἀποικίας τῶν *Σαμαίων* (Κεφαλλήνων)⁵, σήμερον δὲ *Σαμικός*. Ἡ λέξις *Σάμη* πιθανῶς γίνεται ἐκ τῆς λέξεως *σάμος* = πόπος ὀρεινός καὶ ὑψηλός, *σάμους*

1 Ζερβός ἀρχ. λείψ. Κεφαλλ. σελ. 50.

2 Ζερβ. ἐνθα ἀνωτέρ.

3 Ῥίζα βουνοῦ = πρόποδες.

4 Καὶ παρ' ἀρχαίοις καὶ νεωτέροις ἀπαντᾷ Σάμη καὶ Σάμος.

5 Ὁ Ἀγκαῖος, λέγεται, ἐνεγκὼν τὴν ἀποικίαν εἰς τὴν Αἰγαίαν νῆσον. ἴδε *Ἰαμβλίχου* βίον Πυθαγόρου 6. 1. κ. 3.

δὲ πολλὰς τοιαύτας θέσεις οἱ ἀρχαῖοι ἐκάλουν¹. οὕτως ἐκλήθη πιθανῶς καὶ τὸ μέρος τοῦτο, ὅθεν ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις μετεδόθη ἐφ' ἅπασαν τὴν νῆσον Σάμην ἢ Σάμον κληθεῖσαν, τὸ ὄνομα δὲ τοῦτο ἐτηρήθη πιθανῶς μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Πυθαγόρου. Ἐπὶ τῶν Μηδικῶν ὁ Θουκυδίδης καὶ ὁ Ἡρόδοτος ὀνομάζουσι πλέον τὴν νῆσον, *Κεφαλληνίαν*, ὥστε ἔκτοτε φαίνεται ἐκράτησε ἡ ὀνομασία αὕτη, ἡ δὲ *Σάμη*, περιωρίσθη εἰς τὴν πάλαι *Σάμην* καὶ διέμεινε μέχρι τοῦ νῦν². Τὴν ἐκ τοῦ *Σαμέως* υἱοῦ Κεφάλου παρὰγωγὴν θεωροῦμεν καὶ ἡμεῖς ἀπίθανον ἐπόμενον τῇ γνώμῃ τοῦ Ζερβός³, ἀφ' οὗ μάλιστα παρ' Ἰαμβλίχῳ ἀναφέρεται ὅτι ὁ Ἀγκαῖος ἔκτισε τὴν πόλιν⁴. Ἐν Σάμῃ σώζονται πλεῖστα ἐλληνικὰ ἀρχαιοῦτα καὶ δὴ πελασγικὰ τεῖχη, τάφοι, ἀνέγλυφα κλ., πρὸς δὲ πολλὰ Ῥωμαϊκῆς τέχνης λείψανα ὅτε ἡ πόλις, ἦν ὡς μακρυνεῖται ἐπίσημος καὶ πλουσία κατεστράφη δὲ καὶ ἐλαφουργηθῇ μετὰ τεσσάρων μηνῶν ἡρώϊκῃ ἀντίστασιν, πολιορκουμένη στενωῶς ὑπὸ τοῦ Μ. Φουλβίου ὑπάτου Ῥωμαίου⁵. Ἐκ πολλῶν γενομένων ἀνασκαφῶν, πολλὰ εὐρέθησαν ὑπολειφθέντα λείψανα⁶, αἱ δὲ ὠραίαι τῶν τάφων πλᾶκες, ἐχρησίμευσαν ὅπως στρωθῇ ἡ πλατεῖα τοῦ Ὀρολογίου ἐν Ἀργοστολίῳ⁷.

Σαμόλι: προάστειον τοῦ Ληξουρίου πρὸς ἄρκτον ἐπὶ τῆς παραλίας. Πιθανῶς ἐκλήθη οὕτως ἐκ τοῦ ὅτι τὸ ὄλον σχεδὸν μέρος ἀνήκει τοῖς μεγαλοκτηματίαις Ἀννίνοις, οἷς ἀνήκε καὶ ὅλη σχεδὸν ἡ Σάμη, ὥστε τὸ *Σαμόλιον* ἦτο οἶονεὶ μικρὰ Σάμη.

Σαμοπόλιον: ὅλη ἡ τῆς Σάμου καὶ Πυλάρου περιοχὴ. Λέξις σύνθετος.⁸

Σβωλούρια: καὶ σπανιώτερον παραφθαρμένως *σβαλούρια*: λιπρὰ γῆ ἐν Κατωγῇ: παρχέται δ' ἡ λέξις ἐκ τοῦ *βῶλος* ὅπερ *σβῶλος* κοινῶς λέγεται κατὰ τὴν συνήθη πρόταξιν τοῦ σ.

Σίδερος ἢ συνηθέστερον *Ἀῖς Σίδερος* (ἄγ. Ἰσίδωρος): ἀκρωτήριον πρὸς τὰ δυτικὰ τῆς Πάλης. Δὲν σώζεται παρχάδοσις περὶ ὑπαρχέσεως ἐκεῖ ἐκκλησίας.

Σίσια: ἡ πρὸς τὰ νοτιοδυτικὰ τῆς Κρήνης πλουσία καὶ ὠραία μονὴ καὶ ἐντεῦθεν ἅπασα ἡ ἐκεῖ τοποθεσία. Τὴν ἀρχαιοτέραν μονὴν ἔκτισεν ἐπὶ Σταυροφοριῶν ὁ ἅγιος Φραγκίσκος ἐξ Ἀσσιζίου (Assisi), ἰδρυτῆς τοῦ τάγματος τῶν Φραγκισκανῶν διεληθὼν ἐκ Κεφαλληνίας κατὰ τὸ εἰς Αἴγυπτον καὶ Συρίαν

1 Ὡς τὴν Θράκην, καὶ ἄλλην τινὰ πόλιν ἐν Ἡλίδι.

2 Τὸ τοιοῦτο παρὰτρεῖται εἰς πολλὰ μέρη ὡς ἐν Λέσβῳ, Κῷ, Ῥόδῳ, Αἰγίνῃ Ζακύνθῳ, Κερκύρᾳ κλ. ὅπου τὸ ὄνομα τῶν νήσων ἐλαβον αἱ πόλεις.

3 Ἀρχ. λείψ. Κεφ. σελ. 25 α' καὶ 26.

4 Ἐν βίῳ Πυθαγόρου 6. 1. κ. 2. Ἡ πρώτη μάλιστα ἀποκαταστάς ἐκεῖ γεννεᾷ τὴν πελασγικὴν.

5 Titus Livius L. XXXVIII c. 28.

6 Παρὰ τῶν ἐκτελεσθέντων, ἀναφέρειν ἄριστον καὶ ἄριον ἄγαλμα εὐρισκόμενον παρὰ τῷ ἁγίῳ Ἰωάννῃ τῷ ἐλπίστῳ καὶ ἱεροποιῶντι Αἰκαλλιερᾶτι.

7 Κατὰ τὴν ἀνακταμένην πολλὰ εὐρέθησαν ἐν τοῖς τάφοις δακτύλιοι, ἐνώτια κλ.

8 Εἰς γειτονικὰς θέσεις γίνεται συγχάνις τοῦτο π. γ. Ἐρυσσπόλιον, Ἀδελφονοφρακλάτα κλ.

ταξείδιόν του τῷ 1219 πιθανώτατα ¹. Ἡ ἀρχαία μονὴ ἦς μέχρι τινὸς ἐσώζοντο μικρὰ τινὰ λείψανα καὶ ἤτις ἀνῆκεν εἰς δυτικὸν μοναχόν, ἐκτίσθη μικρὸν ἀπὸ τῆς παραλίας ἀπέχουσα, βραδύτερον δ' ἔνεκα τῶν πειρατικῶν ἐπιδρομῶν ἐγκατελείφθη καὶ ἐκτίσθη ἐπὶ τοῦ ὑπερκειμένου ὑψώματος ὅπου ἐστὶ σήμερον ἡγουμενεύοντος κατὰ τὴν παράδοσιν Κουλούρη τινός. Πότε ἡ μονὴ ἐγένετο κτήμα τῶν ὀρθοδόξων δὲν εἶνε ἐξηκριδωμένον, ἀλλὰ βεβαίως πρὸ τοῦ 17 αἰῶνος, διότι ἐν τῷ ἀρχιεπισκοπικῷ τῆς Κεφαλληνίας σώζεται βιβλίον συμβολαιογραφικῶν πράξεων τῆς μονῆς ἑλληνιστὶ γεγραμμένον, ἐν ᾧ καὶ ἡ λέξις καλόγηρος καὶ ἄλλαι ἑλληνικαὶ πολλάκις ἀπαντῶσι, φέρον δὲ χρονολογίαν 1607 ². Ὁ Assisi διέπρεπεν ἐν ἀρετῇ· φιλόανθρωπος καὶ πρόθυμος ἀρωγὸς τοῖς χρεῖαν ἔχουσι, ἐπεσπάσατο πρὸς ἑαυτὸν τὸν γενικὸν τῶν Κεφαλλήνων σεβασμόν, ἡ δὲ εἰκὼν ἦν μεθ' ἑαυτοῦ ἔφερεν ἐθεωρεῖτο ὡς πολιούχος τῆς νήσου. Ἐκ τούτων οἱ Κεφαλλῆνες προσέλαβον καὶ ὡς τοπικὸν αὐτῶν ἔμβλημα, τὸ οἰκόσημον τοῦ Assisi, ἐν ᾧ ἱστοροῦνται δύο συμπλεκόμεναι ἐν δεξιῳ χειρὶ, μεταξὺ δὲ αὐτῶν σταυρὸς, κάτωθεν δὲ πυργίσκος ³. Τὸ τοπικὸν τοῦτο σῆμα διετήρησαν πᾶσαι αἱ κατὰ καιροὺς δυναστεῖαι, πλὴν τῆς Γαλλικῆς δημοκρατίας, καὶ ἐν μεταλλοῖς ἐχαράσσεται τοῦτο ⁴ καὶ ἐγγλύπτετο ἐπὶ τόξων γεφυρῶν καὶ μετωπίδων δημοσίων κτιρίων ὡς εἰς τὴν πρώτην γέφυραν τοῦ Ληξουρίου, καὶ ἄνω τῆς θύρας τοῦ ἐν Ἀργοστολίῳ δημοσίου ὥρολογίου, ἐξωγραφισμένον δὲ εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει παλαιοῦ δημοσίου παλατίου.

Σκάλα· ἀκρωτήριο καὶ περιοχὴ ἐν Κρήνῃ πρὸς Πελοπόννησον βλέπουσα, ἐν τῇ περιφερεῖα τῶν ἀρχαίων Πρώνων, σώζονται δὲ ἐκεῖ καὶ ἐλάχιστα ἀρχαῖα λείψανα ναοῦ, τάφων καὶ ῥωμαϊκῶν λουτρῶν. Ὀνομάσθη οὕτω διὰ τὸ ἐπικλινὲς καὶ οἰνοεὶ κλιμακωτὸν τῆς θέσεως (ἰταλ. scala) ⁵. Ὁ κάτοικος *Σκαλισιάρρος*.

¹ Ὁ Ἀσσίης ὅπου ἀπεβίβαζτο ἔκτιζε καὶ μονήν. Αἱ μοναὶ συνήθως ἐλάμβανον τὰ ὀνόματα τῶν ἱδρυτῶν. Παραφθορὰ τῆς λέξεως Assisi εἶνε ἡ λέξις Σίσια.

² Τὸ βιβλίον φέρει ἐπιγραφὴν «Κώδικας τοῦ μοναστηρίου Συσιοτῶν ἀπὸ 1607 Φεβρουαρίου 28 ἕως 1627 22 Μαρτίου».

³ Ὁ δοκίμος καταγινόμενος περὶ τὰ ἀρχαιολογικὰ τῆς νήσου φίλος μου κ. Τσιμαρᾶτος μὲ ἐβαίωσεν ὅτι εἰς τινὰ ἀρχαῖα ἀντίτυπα ὁ πύργος ὑπάρχει μετὰ δύο χειρῶν ἄνω σταυροῦ.

⁴ Μετὰ τινὰ στάσιν ἐν Κεφαλληνίᾳ τῷ 1801 καθ' ἣν ὁ ἀντισυνταγματάρχης Πιέρρης σταλεῖς μετὰ δυνάμειν ὑπὸ τοῦ τότε προέδρου τῆς Γερουσίας Θεοδόχῃ ἐπανεβίβη τὴν τάξιν, ἀπενεμήθη τοῦτω ὑπὸ τῆς εὐγνωμονοῦσης Κεφαλληνίας, χρυσοῦν μετάλλιον, ἀργυρὰ δὲ τοῖς ἀξιωματικοῖς καὶ χαλκὰ τοῖς στρατιώταις· τὰ μετάλλια δὲ ταῦτα ἔφερον ἐπ' αὐτῶν τὸ ἔμβλημα τοῦτο τῆς νήσου. Ἐκτυπὸν τοῦ χρυσοῦ ἔχει ἐν τῇ πλοσίᾳ νομισματικῇ συλλογῇ τοῦ ὀνομασματολόγου ἡμῶν κ. Λάμπρος. Ὁ Ἀσσίης βεβαίως θὰ ἤξιώθη ἐν τῇ νήσῳ καὶ τιμῶν Ἁγίου, τοῦτο εἰκάσω ἐκ τοῦ ὅτι σώζεται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἁγίου Νικολάου τῶν Μηναίων εἰς Ληξουρίου παλαιὰ εἰκὼν τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου. Ὁ Ἁγίος Φραγκίσκος ἐγεννήθη ἐν Ἀσσίᾳ τῷ 1182, ἀπέθανε δὲ τῷ 1226. Ἐπὶ Πάπα Γρηγορίου ΙΧ ἀνηγορεύθη ἅγιος, ἡ δὲ μνήμη αὐτοῦ τελεῖται τῇ 4ῃ Ὀκτωβρίου. Ἐν Ἀσσίᾳ σώζεται καὶ τὸ λείψανον αὐτοῦ. Ἦν ἐπίσης καὶ λόγιος· τὰ δὲ συγγράμματα αὐτοῦ, ἐδημοσιεύθησαν ἐν Ἀμβέρσῃ τῷ 1623. Ἰδὲ M. Bouillet Dictionn. d'histoire et de geographie. Paris 1857.

⁵ Goodisson 142. Isambert Itineraire de l'Orient 394.

Σκαριαντζιά· θέσις ἐπὶ τοῦ Αἰνίου.

Σκανοδίτης· κρημνῶδες μέρος ἐν Θηναίᾳ.

Σκίζα· ἀπότομον καὶ φοβερὸν τὴν θέαν ἀκρωτήριον πρὸς τὰ δυτικὰ τῆς νήσου, πρὸ τοῦ ὁποίου ἐκτείνεται ἀγριωτάτῃ θάλασσᾳ, ἥς τὰ κύματα *σχιίζει* οὕτως εἰπεῖν ἀντιτασσόμενος ὁ βράχος.

Σκεπαστή· θέσις παρὰ τὰ Καμινάρια.

Σκοινιάς· χωρίον ἐν Ἀνωγῇ (ἰδ. ἐπ. λέξιν).

Σκοῖρος· ἐν Κατωγῇ. Πιθανῶς ἐκ τῶν ἐκεῖ σχοίνων (juncus)· ἐντεῦθεν ἴσως καὶ ὁ Σκοινιάς, ὡς καὶ τὸ τῆς Ζακύνθου ἀκρωτήριον *Σχοινάρι* ὡς καὶ ἄλλαι θέσεις ¹.

Σκόρδακας· παρὰ τὰ Καμινάρια, ὡς καὶ *Σκόρδαις*.

Σκοτεινὴ· σπηλιῶδες καὶ σκιερὸν μέρος εἰς τὰς δυτικονοτίους παραλίας τῆς νήσου.

Σκοτεινὴ φυλακή· παρὰ τὸ ἀκρωτήριο τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου ἐν Κρήνῃ, διὰ τὰς ἐκεῖ βαθεῖας ὅπας ἐντὸς τῶν βράχων τῆς παραλίας.

Σκυλοπήγαδο· εἰς τὰ δυτικὰ τῆς Πάλης ὅπου ὑπάρχουσιν ἐντὸς σπηλαίου παρὰ τὴν ἀκτὴν ἐντὸς κοιλωμάτων μικραὶ φυσικαὶ σύμμετροι πρὸς ἀλλήλας δεξαμεναὶ ὥραιου ὕδατος. Κατὰ τὴν παράδοσιν *σκυλὸς τίς* ποτε διψῶν εὔρε τοῦ ὕδατος τοῦτο, ὅθεν καὶ ὀνομάσθη.

Σουλᾶροι· οἱ Ἰλᾶροι τῆς Κατωγῆς, τῇ συνήθῃ προτάξει τοῦ σ. Ἐκλήθη ἡ θέσις οὕτως ἴσως ἐκ τοῦ *ιλαροῦ*, δηλ. ἀνοικτοῦ, εὐθύμου τῆς θέσεως.

Σπάθη· εἰς Ἐλθόν, ἔνεκα τοῦ ἐκεῖ φυομένου ὁμωνύμου χόρτου.

Σπαθί· χωρίον τῆς Σκάλλας, διὰ τὸ καμπύλον τοῦ ἐκεῖ βουνοῦ.

Σπαροῦ· παρὰ τὰ Χαυρίαι θέσις τὸ πλεῖστον πετρώδης· ἐκλήθη πιθανῶς οὕτως διὰ τὸ ἀρκίον τῶν ἐκεῖ ἐλαίων ἢ ἀμπέλων ἐκ μεταφορᾶς τοῦ λιπότριχος, ὅστις σπανὸς κοινῶς λέγεται.

Σπαρτιά· κωμόπολις τῆς Λεϊβαθοῦς.

Στασεῖο· χθαμαλὴ τοποθεσία ἐν Ἐλθῷ. Ἐκ τοῦ *στάσις*.

Στεκοῦλι· εἰς τὴν δυτικὴν παραλίαν τῆς Πάλης ὅπου πολλὰ βρυσικὰ ὕδατα.

Στεράτο· μικρὸν χωρίον τῆς Θηναίας παρὰ τῇ Ρίζῃ.

Στράφοι, *Στραφιὰ* καὶ *Τραφιὰ*· βυθεῖα μικρὰ κοιλάς παρὰ τὰ Χαυδᾶτα. Ἐκ τοῦ *τάφρος*. Ὁμοίαι θέσις καὶ παρὰ τοῖς Ἰλᾶροις.

Σφακιὰς· δύσβατον μέρος παρὰ τὰ Καμινάρια, ὡς ἐκ τοῦ ἐκεῖ φυομένου ἐλελισφόκου, ὅστις *σφακιά*, ἀσφακὰ καὶ ἀλιφασκιά λέγεται.

Σφακιόερα· χερσοὶ θέσις παρὰ τὰ Καμινάρια.

Σφακίνα· πρὸς τὸ Σκυμόλιον.

¹ Παρ' ἀρχαίους ὑπάρχον θέσεις οὕτω καλούμεναι ὡς ἐκ τῶν σχοίνων των ὡς ἡ παρ' Ὀμήρῳ Ἰλ. Β. 497.

T

Τάφιον ὄρος· τὸ πρὸς δυσμὰς τῆς Πάλης ὄρος ὑπερβεν τῆς μονῆς τοῦ Ταφιοῦ.

Ταφίος· θέσις βχθεῖα εἰς τὸ Τάφιον ὄρος ὅπου ἡ πλουσία μονὴ τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς ἦτις συνεχωρεύθη μετὰ τῆς νοτίως αὐτῇ κειμένης μονῆς τῶν Κηπουρίων. Ἡ λέξις *Ταφίος*, ἔχει ἀναμφισβήτητον σχέσιν πρὸς τὴν ἀρχαιοτητα, οὐχ' ἦττον ὅμως μεγάλως ἀμφισβητοῦνται τὰ σχετικὰ ζητήματα, ἂν δῆλα δὴ ἡ Κεφαλληνία ἐλέγετο ποτε *Τάφος*, ἂν συγκατελέγετο μετὰ τῶν Ταφίων νήσων καὶ ἂν ἡ ἐν Κεφαλληνίᾳ παρὰ Στεφάνῳ Βυζαντίῳ ἀπαντῶσα πόλις *Ταφιοῦσα* ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν Ὀμηρικὴν *Τάφον* καὶ ὄντως ἡ λύσις δὲν εἶνε εὐχερὴς ὥς ἐκ τῆς ἀσφαλείας παρὰ Ὀμήρῳ καὶ τῶν ἀντιφατικῶν πως μαρτυριῶν τῶν μετέπειτα συγγραφέων.¹ Τὸ ὅτι ἦν ἐκεῖ πόλις τοῦτο δὲν πρέπει ν' ἀμφισβητῆται, δὲν ἀπορρίπτει δὲ καὶ ὁ σχολιαστὴς τοῦ ἱστορικοῦ δοκιμίου περὶ Κεφαλληνίας, ἄλλως τε ἡ σωζομένη παρχοδοσις περὶ αὐτῆς, τὰ ἐκεῖ εὑρεθέντα καὶ εὑρισκόμενα ἀγγεῖα καὶ λείψανα πλαστικῶν τεχνουργειῶν ἐμπεδοῦσιν ἔτι μᾶλλον τὴν ιδέαν, ὅριζουσι δὲ μάλιστα περίπου καὶ τὴν θέσιν τῆς πόλεως· τὸ ζήτημα ὅμως εἶνε πῶς θὰ συνδυασθῇ τὸ ὄνομα *Ταφίος* πρὸς τὴν ἀρνητικὴν λύσιν ἣν πλεῖστοι διδοῦσι, ἀποκρούοντες τὸ Ὀμηρικὸν τῆς *Τάφου*, δεχόμενοι ὅτι *Τάφον* ἀναφέρων ἐννοεῖ ὁ ποιητὴς μίαν τῶν νησίδων τῶν μεταξὺ Ἰθάκης καὶ Κεφαλληνίας (τανῦν *Μεγαρήσι*) λέγοντες περὶ τοῦ ἐν Κεφαλληνίᾳ *Ταφιοῦ*, ὅτι ἐκλήθη οὕτως διὰ τὸ κοῖλον καὶ ταφροειδὲς οὕτως εἶπεῖν τοῦ μέρους, ἢ ἐκ τοῦ ὅτι ἦν ἐκεῖ κοιμητήριόν τι.² Τοιαύτας γνώμας καὶ παραγωγὰς θεωροῦμεν βεβιασμένας πως, καὶ δὲν δεχόμεθα μὲν ὅτι ἡ Κεφαλληνία τὸ πάλαι ἐκαλεῖτο *Τάφος* ὡς ἀσυμβίβαστον, οὐχ' ἦττον ὅμως καθ' ἡμᾶς εἶνε ἀδύνατον νὰ μὴ ὑπάρχῃ σχέσις τις μεταξὺ τῶν δύο γειτονικῶν αὐτῶν μερῶν καὶ τῆς ὁμωνυμίας, νομίζομεν δὲ ὅτι δύναται νὰ συνδυασθῇ τὸ ζήτημα, ἐὰν δεχθῶμεν, πιθανωτάτην ἄλλως κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, ἀποικίαν ἡμετοίκησιν ἐκ τῶν Ταφίων νήσων οἰκήσασαν ἐν τῷ μέρει τούτῳ ἐξ οὗ καὶ ἐκλήθη. Οὕτως ἀφοῦ δεχθῶμεν τὴν ὑπαρξίν ἐκεῖ πόλεως, καὶ τοιαύτην σχέσιν ἔχουσιν πρὸς τὴν *Τάφον* καὶ τοὺς *Ταφίους*, διατὶ νὰ μὴ δεχθῶμεν ὅτι πρᾶγματι ἐν αὐτῇ τῇ νήσῳ ἦν ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Στεφάνου Βυζαντίου (ἀκμᾶσαντος περὶ τὸν 5' μ. Χ. αἰῶνα) ἡ *Ταφιοῦσα* (τανῦν *Ταφίος*) ἦν τινας τιθεῖσι οὐχὶ ἐν τῇ κυρίῳ νήσῳ, ἀλλ' ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς ἀρχαίας Κεφαλληνίας;³

¹ Μελετίου Γεωργ. ἐν λέξει Κεφαλληνία. Στεφάνος Βυζαντίος ἐν λέξει *Τάφος*. Ζερβου ἐνθ. ἀνωτ. σελ. 7. Χιώτου ἱστορ. Ζακύνθου Α' 74. σημ. 26. Ἰανίου Ἀνθολογίας Ε' 59 σημ. 31 καὶ Δ' σελ. 770.

² Ἰον. Ἀνθολ. Ε' 59. 31.

³ Νομίσματα τῆς πόλεως ταύτης δὲν εὑρέθησαν, ὁ Bory d. S. Vincent μάλιστα εἰκάζει ὅτι ἡ πόλις θὰ κατεστράφη πρὸ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς νομισματικῆς τέχνης! (σελ. 409).

Τειχιά· θέσις ἐν Ἀγωγῇ.

Τριάλος· ὠρία θέσις ἐν Λειβαθοῦ.

Τριβί· παρὰ τὰ Χαυριᾶτα.

Τριγυρᾶτος καὶ *Τριγυρᾶτο*· παρὰ τὰ Χαυριᾶτα.

Τριποξῦλι· παρὰ τὸν Ἀθήρα.

Τρέμουλα· μέρος ἐν τῷ Βάλτῳ τοῦ Ληζουρίου τελματῶδες καὶ ὑποτρέμον τῷ πατοῦντι.

Τρυγωνᾶς· θέσις θηρευτικὴ ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Κραναίας.

Τυφλόμυγα· ἐν Πάλῃ.

P

Ῥθρο· θέσις ἔχουσα βρύσεις παρὰ τὰ Κκαμιναρᾶτα.

Ῥλη· δασώδους θέσεως ὄνομα ἐν Σάμῃ ἐλληνικώτατον. Παρ' ἀρχαίοις πλειστάκις ἀπαντᾷ προσηγορικῶς ἐν τῇ σημασίᾳ ταύτῃ.¹

P

Φαβάτι· παρὰ τὸ Ληζούριον.

Φαβατᾶτα· χωρίον εἰς τὸν δῆμον Κτωγητῶν.

Φάλαρι (ἡ)· ὀροπέδιον πλησίον τῆς Πυλάρου.

Φανερὰ· τὸ ἔμπροσθεν, τὸ καταφανὲς μέρος τῶν Χαυριᾶτων.

Φάρσα· μικρὰ κώμη εἰς τὴν Κράνην, καὶ οἱ κάτοικοι Φαρσινοί, διὰ δὲ τὸ ὑποκριτικὸν καὶ κερδοσκοπικὸν αὐτῶν καὶ *Φαρισαῖοι*. Ἡ λέξις *Φάρσα* ἀπαντᾷ καὶ παρ' ἀρχαίοις², δηλοῖ δὲ μέρος πόλεως ἢ ἀκρωτήριον, πιθανῶς δὲ ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν δευτέραν σημασίαν, διότι πρᾶγματι ἡ κώμη κεῖται μικρὸν ἀπὸ τῆς παραλίας βλέπουσα πρὸς τὸν κόλπον.³

Φάος· ἐν Πάλῃ ἀντὶ *Χάος*, ἔσως διὰ τὰ ἐκεῖ κοιλώματα, τῇ συνήθει ἐναλλαγῇ τοῦ φ καὶ χ, ὡς βρέφος βρέχνο—χλόη, γλόη χτουράω—φτουράω χαντακόνω—φαντακόνω.

Φερεοῦσα· ἐν Ἀγωγῇ. Ἑλληνοφανής ἡ λέξις καὶ γνησίας ἑλλ. καταλήξεως.

Φηράμενα· χωρίον τοῦ Ἐληροῦ, θέσις προσφιλὴς τοῖς θηρευταῖς διὰ τὸ πολὺ τῆς θήρας. Ἡ λέξις *φηράμενα* γίνεται ἐκ τοῦ θήρ, ὅπερ αἰολικῶς *φθέρ*, (λατ. *ferus*) ἐξ οὗ *Φηράμενα*.

Φτεριάς· παρὰ τὰ Χαυδᾶτα, ὡς ἐκ τῶν ἐκεῖ φυομένων πτερίδων (κοιν. *φτέρη*).

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΚΛΕΟΥΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ Ἰλιάδ. P. 848. Παιόδ. Θεογ. 484. Ξενοφ. X 5 κ. καὶ ἄλλοι πολλοὶ παρ' ἀρχαίοις ἔφερον τὸ ὄνομα τοῦτο.

² Ἰδ. Πσύχιον καὶ Σουφιδαν ἐν λέξει.

³ Λέγεται καὶ *Φάρσα* ἐνίοτε, ὡς καὶ Ἔρσο—Ἐρυσο, χέρσο—χέρισο κλ.

Φώκη ἀκτὴ καὶ ὁ ἐκεῖ ὄρμος, πρὸς τὸ Γουίσκάρδον.

Φώνησα¹ μέρος πρὸς τὰ Ὀμαλά, ἐκ τοῦ ἡχητικοῦ τῆς θέσεως κληθὲν ἴσως οὕτω.

Φωνίσκος² ἐν Θηναίῃς, ἴσως διὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῆς προηγ. λέξεως (ἴδε καὶ ἀντιλαλοῦσα).

X

Χαλεπά³ ἄγονος καὶ πετρώδης θέσις ἐν Ἀνωγῇ. Χαλέπαις δὲ λέγοντα πολλαχοῦ τὰ τοιαῦτα ἐδάφη, διὰ τὸ χαλεπὸν τῆς ἀρόσεως. Ἐκφραστικω-
τάτη ἡ λέξις, ὡς καὶ ἡ συνώνυμος δύσκολο (ἴδε λέξιν).

Χαλικεραῖς⁴ θέσις χαλικιώδης ἐν Πάλλῃ.

Χάρακας⁵ κρημνὸς παρὰ τὴν Σάμην φοβερός τὴν θέαν καὶ κινδυνώδης τὴν διέβασιν.

Χάρακες⁶ ἐν Ἀνωγῇ.

Χαράκι (τὸ)⁷ χωρίον τοῦ Πυργιοῦ.

Χανδαῖα⁸ κώμη εἰς Μεσοχώριον: πρωτεύουσα τοῦ δήμου Κατωγητῶν.

Χαυριᾶτα⁹ κώμη τῆς Κατωγῆς, πατρίς τοῦ Ἀντωνίου Μοσχοπούλου καὶ Βικεντίου Δαμωδοῦ ἐνδόξων τῆς Κεφαλληνίας ἀνδρῶν¹.

Χολοῦ¹⁰ θέσις ἐν Πάλλῃ διὰ τὸ χλοῶδες ἴσως κληθεῖσα οὕτω.

Χόντρη¹¹ τὸ δυτικὸν μέρος τοῦ νησιδρίου τῶν Βαρδιάνων.

Χορός¹² ἐν Ἀνωγῇ.

Χοροστάσι¹³ ἐν Δειλινάτοις μικρὰ πλατεῖα ὅπου ὀρχοῦνται καθ' ἃ εἴθισται ἐν ταῖς κώμαις κατὰ τὰς μεγάλας ἐορτάς.

Χοῦρι¹⁴ δύσβατον μέρος παρὰ τὰ Καμιναρᾶτα.

Χρή¹⁵ ἐν Ἀσσω παρὰ τὰς Καρυάς.

ΧΥμονικό¹⁶ ἀπόκρημνον καὶ στρογγύλον βουνὸν ἐν Θηναίῃς.²

Χωρί¹⁷ βαθὺ μέρος, χωνοειδὲς οὕτως εἶπεῖν παρὰ τὴν Κοντογεννάδα.

¹ Σώζεται ἐκεῖ ἀκόμα κατερειπωμένη ἡ σχολή τοῦ Δαμωδοῦ.

² Ὡνομάσθη ἡ θέσις διότι ὁμοιάζει πρὸς ὑδροπέποινα ὅστις λέγεται κοινῶς χυμονικό.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ Τ Α Β Δ Κ Α Ι
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΕΟΥΡΙΟΥ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ Τ Α Β Δ Κ Α Ι
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΕΟΥΡΙΟΥ

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ

Ἡ Συλλογὴ κατχωρισθεῖσα τὸ πρῶτον ἐν τῷ *Παραρσῶ*, ἀνατυπῶται νῦν ἐπηξημένῃ δι' ὀνομάτων τινῶν καὶ σημειώσεων, ἀφηρέθησαν δὲ καὶ τινὰ τὰ ὁποῖα νεώτεροι ἔρουναι ἀπέδειξαν οὐχὶ τόσον ἀκριβῆ ἢ καὶ ἀμφίβολα· οὐχ ἥττον παρεισέφρησαν παροράματά τινὰ ὧν σημειοῦμεν ἐνταῦθα τὰ σπουδαιότερα πεποιθότες ὅτι ὡς πρὸς τὰ λοιπὰ θὰ φανῶσιν ἐπιεικεῖς οἱ ἀναγνώσται, ὧν ὅμως μετ' εὐγνωμοσύνης θὰ δεχθῶμεν τὰς παρατηρήσεις καὶ προσθήκας.

Ἐν τῷ προλόγῳ : σελ. ε' ἐν σημειώσει β' πρόσθετες καὶ τοὺς συγγραφεῖς Grasset, Saint Sauveur, M. Müller, Irinert, Χιώτην καὶ Lacroix.

Σελ.	ς'	στιχ.	19	ἡ οἰκογενειῶν γράφει ἡ ἐξ οἰκογενειῶν
»	»	»	20	Σπάθη, Σπάθη » Σπάθη
»	»	»	33	κλήματος » κλίματος
»	7	»	17	αἶγες » αἶγες
»	»	»	26	καταλιπὼν δὲ » καταλιπὼν
»	8	»	14	Αἰθέρος » Ἀθέρος
»	9	»	3	τῶν λιμένων » τοῦ λιμένος
»	»	»	4	Ν' ἀφαιρέθῃ τὸ « . . . καὶ τὸ ἀκρωτήριον Δουκά- του » ὃν ἐν Λευκάδι καὶ ὅπερ τυχαίως παρελήφθη ἐνταῦθα.

»	10	»	14	Ἰλλάρων γράφει Ἰλάρων
»	»	»	23	λέγει » λέγων
»	11	»	36	ἦτο » εἶνε
»	13	»	30	Λαβέρδου » Λοβέρδου

» » Εἰς λέξιν *Δασκαλειὸν* παρ' ἀρχ. *Ἀστερία* ἢ *Ἀστερίς*. Κατ' αὐτὰς ἤκουσα παρὰ τοῦ φίλου μου κ. Γ. Κουντούρη ὅτι ἤκουσέ ποτε χωρικὸν καλοῦντα τὴν νησίδα *Ἀστέρια*. Ἄν ὄντως τὸ τοιοῦτον σώζεται πᾶσα ἀμφιβολία περὶ τῆς θέσεως τῆς νήσου αἴρεται.

Σελ.	14	στιχ.	9	Ἐρησος γρ. » Ἐρυσος
»	14	»	10	λείψανα » λείψανον
»	14	»	11	Μίτικας » Μύτικας
»	15	»	19	νότιον » βόρειον
»	18	»	26	(ἐν ταῖς σημειώσεσι) 4 γρ. 1
»	20	»	29	Κεραμειαῖς » Κεραμειαῖς
»	24	»	1	Λακκιθριστιανὸς πρόσθετος καὶ Λακκιθρινός.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

AL 52.Φ8.0031

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΤΙΜΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

Έν Ἑλλάδι δραχμαὶ νέαι ἤτοι φράγκα . . . 14
Έν τῇ Ἀλλοδαπῇ 14

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ